



NOTULEN van de openbare vergadering van de raad der gemeente Voorschoten, gehouden op 13 december 2018 om 20.00 uur.

Voorzitter: mevrouw P.J. Bouvy-Koene, burgemeester.

Griffier: de heer J. van der Does.

Aanwezige leden: de heer A.E.T. Andringa, mevrouw S.J. Boom, de heren J.Ph. Bos, P. de Bruijn, A. Deuzeman, drs. S.W.C. van den Dool en C.J. van der Elst en A.B. de Graaf, mevrouw drs. E.C. van Herk, de heren drs. P 't Lam, B. Lavrijsen en E.M.L.H. Maassen, mevrouw K.S. van Meenen, de heer M.P.A. van Oostrum, mevrouw M.H.R. Persoon, mevrouw J.C. Schroot en de heren A.A. in 't Veen, G. Zeelt en R.J.M. Zoetemelk.

Afwezig: de heer mr. drs. C. Bremmer en de heer J.A.E.L.M. van Rixtel.

Aanwezige wethouders: de heer mr. M.N. Cramwinckel, mevrouw drs. M.A.M. Lamers en de heer drs. N. Mol.

1. Opening

De **voorzitter:** Hartelijk welkom, leden van de raad, mensen op de publieke tribune en mensen thuis bij de laatste raadsvergadering van 2018. Het is weer een vol politiek jaar geweest waarin heel veel is gebeurd, maar daar ga ik op een ander tijdstip iets van zeggen. Vanavond hebben we nog een aantal punten te behandelen en te bespreken die best nog wel de nodige aandacht behoeven.

Bij de griffie zijn berichten van verhindering binnengekomen van de heer Bremmer van de CDA-fractie en de heer Van Rixtel van de fractie van GroenLinks. Ten behoeve van agendapunt 5.1 zijn stembriefjes uitgedeeld. We gaan ze nu meteen ingevuld weer ophalen in het kader van timemanagement om de snelheid erin te houden. Het gaat om een benoeming en een ontslag van leden van de raad van toezicht van VOS. Dat moet schriftelijk gebeuren. Er kan steeds maar één persoon worden ingevuld, maar we houden ons keurig netjes aan wat we ooit hebben afgesproken.

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

2. Vaststellen raadsnotulen van 8 november en 15 november 2018.

De notulen worden ongewijzigd vastgesteld.

3. Lijst van ingekomen stukken voor de gemeenteraad 13 december 2018:

- 3.1. Brieven van instellingen of burgers;
- 3.2. Informatiebrieven van het college van B en W;
- 3.3. Schriftelijke beantwoording van vragen uit de raad

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Voorzitter. Het gaat om de brief van de raad van toezicht over het onderzoek naar de kaderstelling van de raad.

De **voorzitter**: U bedoelt de Rekenkamercommissie.

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Ja, sorry. De Rekenkamercommissie heeft aangegeven bereid te zijn om een toelichting te geven op de opzet van het onderzoek. Het lijkt mij interessant om die toelichting te horen. Vandaar dat ik zou willen verzoeken om dat aan te geven bij de Rekenkamer.

De **voorzitter**: Als de andere leden van de raad zich in dat voorstel kunnen vinden, vragen wij aan de griffie om te bekijken of dat in de commissie B&B kan. Ik constateer dat de raad daarmee instemt.

Verder wordt besloten overeenkomstig de voorstellen tot afdoening.

4. Vragenuurtje

– *Scheiden plastic afval*

Mevrouw **Van Herk** (Van Herk): Voorzitter. In het Leidsch Dagblad heb ik afgelopen week vernomen dat men bij de afvalscheiding in de gemeente Leiden binnenkort stopt met scheiden van plastic. Dat gaat men niet meer doen, omdat het kennelijk goedkoper is om dat gewoon op de algemene hoop te gooien en omdat de afvalinstallaties in Nederland zo goed zijn dat ze plastic efficiënter kunnen scheiden als je het in één keer ophaalt dan wanneer je dat apart doet. Ik zou graag van de wethouder willen weten wat dit voor de gemeente Voorschoten betekent, omdat wij in

Voorschoten het apart scheiden van plastic als speerpunt hebben. Hoe gaan wij dat in de toekomst doen en is dit echt waar? Dat zou ik graag willen weten.

Wethouder **Lamers**: Voorzitter. Het is altijd goed om te zien dat er aandacht is voor afval en ook dat het Leidsch Dagblad daar aandacht aan besteedt. Het is ook zeker een punt van aandacht voor de gemeente Voorschoten. Wat dit voor Voorschoten gaat betekenen, kunnen we pas zeggen op het moment dat we weten hoe het nu gebeurt in Leiden, wat men denkt te gaan doen, hoe men het gaat doen en wat de overwegingen zijn. Op dit moment is dat bij ons niet bekend. We konden dit ook niet op die korte termijn achterhalen. Ik kan wel meegeven dat er verschillende visies op de scheiding zijn: voorscheiding of nascheiding. Eén van die visies is dat bij nascheiding van plastic of ander afval, zoals papier, het afval vaak heel vervuild is en dat dat een probleem kan opleveren. Maar goed, ik zei al dat er verschillende visies zijn. Binnenkort komt er een evaluatie van ons eigen afvalbeleid. Daar wordt nu heel hard aan gewerkt. Dit soort informatie zal ook worden meegenomen. We zullen dan ook kijken hoe Voorschoten het beste verder kan.

5. Hamerstukken

5.1. Benoeming en ontslag leden RvT VOS (raadsregistratienummer Z/18/24998/106402)

De **voorzitter**: Met 18 stemmen voor en 1 stem tegen is de heer Blom benoemd tot lid van de raad van toezicht van Stichting VOS. Er wordt eervol ontslag verleend als lid van de raad van toezicht aan de heer Laurensse.

5.2. Re-integratie- en participatiebeleid Voorschoten (raadsregistratienummer Z/18/22651/103752)

De **voorzitter**: De technische vragen van de CDA-fractie zijn beantwoord. Dat heeft geen aanleiding gegeven tot het toch bespreken van dit stuk.

Het voorstel wordt zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

5.3. Startnotitie integraal onderwijshuisvestingsplan (raadsregistratienummer Z/18/024911/99862);

5.4. Najaarsnota 2018 (raadsregistratienummer Z/18/024654/103412).

De voorstellen worden zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

6. Minimabeleid Voorschoten (raadsregistratienummer Z/18/25846/104610)

De **voorzitter**: Er wordt voorgesteld om het minimabeleid en de verordening vast te stellen, de raming te verhogen, de lasten te dekken uit de concernreserve, de lasten en verdere dekking voor te leggen in de kadernota en de Programmabegroting 2019 te wijzigen conform de bij dit besluit horende begrotingswijziging.

Mevrouw **Schroot** (D66): Voorzitter. In de vergadering van de commissie Mens en Samenleving hebben wij toegelicht dat wij het voorliggende voorstel steunen. In motie 090 van het CDA, de SP, de PvdA en ONS Voorschoten wordt het college verzocht om uiterlijk in mei 2019 inzicht te verschaffen. Dat vinden we een goede vraag. We horen dan ook graag van de wethouder wat hij hiervan vindt en of hij dit verzoek wil overnemen.

De heer **In 't Veen** (VVD): Voorzitter. Met uw welnemen blijf ik zitten, want het heen en weer lopen kost meer tijd dan de woorden die ik hieraan te besteden heb. We hebben dit uitgebreid besproken in de commissie Mens en Samenleving. Wat de VVD betreft had het een hamerstuk mogen zijn. Wij vinden het een uitstekend, evenwichtig stuk. We hebben in de commissievergadering al complimenten gegeven aan de ambtenaren en de wethouder. Dat doe ik bij dezen nogmaals. Het is echt klasse. Wij kunnen ons er volledig in vinden, vooral in het feit dat er meer geld beschikbaar is voor de kinderen. We hebben in de commissievergadering al gezegd dat kinderen gewoon mee moeten kunnen doen binnen de samenleving en niet de dupe mogen worden van de financiële situatie van de ouders. Dat is goed uitgewerkt.

Misschien een schot voor de boeg ten aanzien van de motie: we hebben kennisgenomen van het feit dat er reeds in 2020 een evaluatie plaatsvindt van alle zaken die in 2019 aan de orde komen. In 2020, dus over minder dan twee jaar, kan dat misschien aanleiding geven tot bijstelling van het beleid. Maar wij gaan akkoord en wij steunen het voorstel.

De heer **De Graaf** (PvdA): Voorzitter. Ook wij ondersteunen de voorstellen van het college. Het is belangrijk dat de Klijnsmagelden, anders dan in het komende jaar, in de begroting voor 2020 wel direct worden meegenomen in het minimabeleid. Dat behoort wat ons betreft in de kadernota te worden geregeld.

Met de motie van de vier partijen wordt beoogd om nadere informatie te verkrijgen met het oog op het minimabeleid van 2020. Ik hoop en ik meen inmiddels ook te mogen verwachten dat de motie op brede steun mag rekenen.

De heer **Maassen** (SP): Voorzitter. Zoals we al een aantal keren hebben gezegd, ook in de commissie, is dit in principe een goede keuze. Er komt geld bij voor het minimabeleid. Dat is hard nodig, zeker als het gezinnen met kinderen betreft, maar er zijn nog wel wat dingen waarover wij ons zorgen maken. Eén van die dingen is verwoord in de motie die wij medeondertekend hebben. Een aantal landelijke ontwikkelingen konden nog niet meegenomen worden in het minimabeleidsplan zoals dat opgesteld is, omdat die gewoon nog niet bekend waren. Een andere zaak waarover wij ons zorgen maken, is de nieuwe berekening op basis waarvan het beleid is bepaald. Op zich is het heel goed dat er gedifferentieerd gekeken wordt naar verschillende groepen en naar hoe ze uit kunnen komen met de beschikbare gelden, maar het probleem is dat het hier gaat om gemiddelden. Natuurlijk is niemand gemiddeld. Er zijn mensen die er iets beter uitspringen en er zijn mensen die er iets slechter uitspringen. Dat is een gegeven. Als je dan ook nog weet dat het gemiddelde voor de huur die in die berekening meegenomen is, lager is dan de gemiddelde huren in Voorschoten, dan weet je dus dat er ook mensen zijn die ook nog boven dat gemiddelde in Voorschoten zitten en die dus helemaal niet in dit plaatje passen. Dat baart ons in zoverre zorgen dat we bang zijn dat er nu beleidskeuzes worden gemaakt op basis van deze tabel, die niet helemaal aansluit bij de realiteit. Daarom zouden wij graag van de wethouder willen horen dat hij bij de uitvoering van het minimabeleid in de gaten houdt en gaat monitoren dat er geen gezinnen in een kwetsbare positie zijn die in problemen komen of extra in problemen komen door dat de gemeente Voorschoten haar beleid wijzigt. Als we die toezegging zouden kunnen krijgen, zouden we daar heel tevreden mee zijn.

De heer **Zeelt** (ONS Voorschoten): Voorzitter. Wij hebben in de commissie aangegeven dat we met dit voorstel wat aan het worstelen waren, maar niet omdat we het er niet mee eens zijn. Integendeel, het is een goed stuk; wat dat betreft geven we alleen maar een pluim. We hebben zorgen met betrekking tot de vraag of we de doelstelling gaan bereiken en of de minima voldoende middelen krijgen om financieel zelfstandig te zijn en of ze ook kunnen participeren in de samenleving. We hebben het toen gehad over de huurtoeslag en de zorgtoeslag en ook over de aanstaande btw-verhoging en de energibelastingen die eraan komen. Als je de kranten mag geloven – dat zeg ik met nadruk – lijkt er een forse rekening te komen voor alle inwoners van Nederland. In die zin is er solidariteit, maar wij vrezen dat die niet overal even goed uitpakt. We hebben een motie opgesteld die door een aantal partijen gesteund is; daar zijn we heel blij mee. We hopen dat het college toch wat nadere cijfers voor ons wil verzamelen, zodat we straks bij de Kadernota van 2019 weloverwogen kunnen vaststellen dat er € 77.000 bij moet of dat het € 77.000-plus is. Dan

zullen we tegelijkertijd ook kijken of je inderdaad kunt volstaan met het vier jaar hanteren van dezelfde bedragen of dat je toch naar een inflatiecorrectie gaat kijken. De motie, die ook wordt Ingediend door het CDA, de PvdA en de SP, luidt:

"Motie 090.

De raad van de gemeente Voorschoten, in vergadering bijeen op 13 december 2018, van oordeel dat:

- het vaststellen van een minimabeleid noodzakelijk is;*
- inwoners die (langdurig) van een bestaansminimum moeten leven, voldoende middelen moeten hebben om in hun levensonderhoud te kunnen voorzien en financieel zelfredzaam te zijn;*
- deze groep(en) inwoners in staat moeten zijn in de samenleving te participeren;*

constaterende dat:

- het door het college voorgestelde minimabeleid voor de periode 2019-2022 betekent dat budgetten herverdeeld worden met als doel een evenwichtigere en eerlijkere verdeling van middelen te bewerkstelligen;*
- de bestedingsruimte van de minima sinds 2016 als gevolg van rijksbeleid (sterk) lijkt af te nemen;*
- de huurtoeslag en de zorgtoeslag niet geheel gecompenseerd worden;*
- de energiebelasting de laatste jaren is toegenomen en vanaf 2019 wederom toeneemt;*
- per 1 januari 2019 het lage btw-tarief van 6 naar 9 procent wordt verhoogd;*
- er onvoldoende inzicht is of de minima voldoende middelen krijgen om financieel zelfstandig te zijn en voldoende aan de maatschappij kunnen deelnemen;*
- meer inzicht nodig is om hierover gefundeerde uitspraken te doen;*
- de raad via de Kadernota 2019 middelen vrij moet spelen om het beoogde beleid structureel te kunnen uitvoeren;*

verzoekt het college, uiterlijk in de maand mei van 2019 inzicht te verschaffen in de sinds 2017 door de overheid genomen lastenverlichtingsmaatregelen en lastenverzwaringen voor de doelgroepen zoals genoemd op pagina 5 van het Minimabeleid 2019-2022, toegevoegd met de groep éénoudergezinnen, met als doel een beeld te

krijgen of de gemeente Voorschoten voldoende middelen beschikbaar stelt om onze minima in hun levensonderhoud te kunnen laten voorzien en of zij financieel zelfredzaam zijn en in de samenleving kunnen participeren,

en gaat over tot de orde van de dag."

De heer **'t Lam** (GroenLinks): Voorzitter. GroenLinks is blij met de aandacht in het nieuwe minimabeleid voor de kwetsbare groep waar in de afgelopen periode onvoldoende zicht voor was en die met structurele tekorten kampt. Deze groep van huishoudens met oudere schoolgaande kinderen heeft juist de grootste problemen om rond te komen met hun maandelijks inkomen. In dit plan wordt voorgesteld om die bijdrage te gaan verhogen. Daar zijn wij blij mee; dat is een goede keuze.

Verder worden in dit beleidsplan ook de Klijnsmagelden betrokken. Dat betekent dat de Klijnsmagelden nu gebruikt worden waarvoor zij bedoeld zijn, namelijk armoedebestrijding. Eén kritische noot: we zouden graag een iets bredere kijk willen zien op armoede en niet louter het beeld van de hoogte van de bijzondere bijstand. De vraag is ook hoe de gemeente er bijvoorbeeld voor kan zorgen dat de doelgroep de bestaande voorzieningen daadwerkelijk gaat aanvragen. Aandacht voor dit onderwerp is wenselijk. Kan de wethouder dat toezeggen? Maar goed, het geheel dat nu voorligt, is een plan met de juiste keuzes. Daarom gaan wij dit beleidsplan steunen.

De heer **Van Oostrum** (CDA): Voorzitter. Ook de CDA-fractie stemt in met het voorstel. Wij vinden de beweging waarmee in deze notitie wat meer wordt gedifferentieerd tussen doelgroepen en waarmee gelden iets anders worden gealloceerd, logisch en rechtvaardig. Wij stemmen hier daarom mee in. We merken daarbij ook op dat we in beginsel liever hadden gezien dat dit beleid direct structureel zou zijn, maar we begrijpen ook dat je zo'n afweging, zeker in de omstandigheden van Voorschoten, bij voorkeur bij – in dit geval – de kadernota maakt. We zien de reactie op de motie natuurlijk graag tegemoet.

Wethouder **Mol**: Voorzitter. Dank voor de waarderende woorden van alle fracties voor het voorliggende voorstel en de inhoud daarvan. Die dank zullen we ook zeker overbrengen naar de mensen van de afdeling Werk en Inkomen die heel hard hebben gewerkt om dit voorstel te maken. We hebben er in de commissievergadering uitgebreid met elkaar over gesproken. Daarbij waren de drie dames van Werk en Inkomen ook aanwezig. U heeft hen toen ook al bedankt. Volgens mij is dat toen goed overgekomen.

Het mooie van dit stuk is dat het eigenlijk een sluitstuk is van een proces waarmee we twee jaar geleden zijn begonnen met de sociale conferentie, waar we verschillende onderzoeksresultaten tot ons hebben laten komen over hoe het nu staat met het minimabeleid in Voorschoten: met welke doelgroepen gaat het goed en bij welke doelgroepen in Voorschoten moeten we er echt iets harder aan trekken om ervoor te zorgen dat ze beter mee kunnen doen? Van die onderzoeksresultaten hebben we toen gezegd: we kiezen voor quick wins – maatregelen voor de korte termijn, die we vervolgens ook hebben opgepakt met de inzet van de Klijnsmagelden – en we gaan kijken of we in bredere zin tot een ander minimabeleid in Voorschoten kunnen komen. Dat ligt vanavond voor. Er ligt ook een totaalpakket voor met een totaalbudget. Daarmee is het dus niet alleen een mooi voorstel om voor de minima in Voorschoten een oplossing te bieden; het is ook een mooi sluitstuk van een net doorlopen proces. Dat hoorde ik bij alle fracties terug.

Ik hoor bij veel fracties ook nog een zorgpunt terug: hoe houden we goed in de gaten en hoe kunnen we ervoor zorgen dat we met deze verschuivingen, alle maatregelen bij elkaar opgeteld, instrumenten inbouwen waarmee mensen uiteindelijk niet aan de verkeerde kant van de medaille terechtkomen omdat voor bepaalde doelgroepen deze maatregelen uiteindelijk negatief uitpakken? We zijn maar een klein dorp; we kunnen hier niet aan inkomenspolitiek doen. Er zijn ook veel landelijke maatregelen die uiteindelijk effect hebben op de inkomenspositie van onze inwoners. Ik heb daar in de commissie op twee punten op gereageerd. Ten eerste: in het licht van wat mensen maandelijks overhouden of tekortkomen – dat is allemaal heel relatief, want uiteindelijk heeft niemand binnen deze doelgroep het breed – zijn de verschuivingen niet heel erg groot. Ten tweede hebben we mede naar aanleiding van vragen van de heer Zeelt van de ONS-fractie contact gezocht met het Nibud. Het Nibud gaf aan dat het eigenlijk nog niet heel veel grote verschuivingen verwacht voor deze doelgroep.

Desalniettemin ligt er vanavond een motie op tafel. De daarin verwoorde zorg begrijp ik heel erg goed: is het mogelijk om in mei 2019 de commissie toch te informeren over de effecten van bepaalde maatregelen? Hoezeer ik die zorg ook begrijp en hoezeer ik daaraan ook tegemoet wil komen, ik moet de motie toch ontraden. U vraagt ons immers eigenlijk een soort minima-effectrapportage. We hebben aangegeven dat de eerstvolgende rapportage betrekking zal hebben op 2019, dus op het komende jaar. Die evaluatie zullen we uitvoeren in 2020. Dat is dus eigenlijk precies een jaar na de in de motie genoemde datum. Dat is ook opgenomen in het beleidsplan. Als we het onderzoek nu zouden uitvoeren en dus al in mei 2019 gereed zou moeten zijn, heeft dat betrekking op gegevens uit 2018. We zitten inmiddels alweer

bijna in 2019 en bovendien kunnen de effecten van het nieuwe beleid hierin dus niet worden meegenomen. Dat geldt ook voor een aantal andere door u genoemde effecten, zoals de effecten van het lagere belastingtarief en de verdere verhoging van de energiebelasting. We hebben ook maar een klein zakje aan mensen en geld die ons kunnen ondersteunen. Normaal doen we die minimaeffectrapportage met de drie gemeenten tegelijkertijd. De drie gemeenten delen de kosten van zo'n onderzoek ook. We proberen daar dus efficiënt mee om te gaan. Dat is allemaal een mager excuus ten aanzien van de informatie die u vraagt, maar we kunnen al die rapportages gewoon niet zo snel ophoesten. Daar staat tegenover dat we in de commissie wel hebben gezegd dat we weer een sociale conferentie gaan organiseren. We zullen in 2020 – het is over een paar weken alweer 2019 en het is dus ook zo alweer 2020 – het onderzoek uitvoeren waar in uw motie om wordt gevraagd. Dan kunnen we ook met u bezien of het met de uitkomsten van het onderzoek toch nog nodig is om het minimabeleid bij te passen. Dat kan ik me ook heel goed voorstellen, want je moet er niet te lang mee wachten om daar kritisch naar te kijken.

De heer **Maassen** (SP): Begrijp ik het goed dat de wethouder zegt dat hij de motie wel wil uitvoeren, maar dan in 2020 en niet in 2019?

Wethouder **Mol**: Ja, daar komt het op neer, maar volgens mij hebben we dat in de commissie ook al zo besproken. We kunnen gewoon niet anders.

De heer **Zeelt** (ONS Voorschoten): Ik vind de reactie teleurstellend; dat snapt u volgens mij wel. Ik heb de wethouder in de commissievergadering niet horen zeggen dat wat in de motie gevraagd wordt, uitgezocht gaat worden en of daarbij wordt bekeken of die effecten binnen de groepen, zoals het Nibud die geeft, nog steeds actueel zijn. We gaan volledig voorbij aan een aantal ontwikkelingen die voor onze inwoners – want we zijn er niet voor rijksbeleid maar voor onze inwoners – toch heel erg belangrijk zijn. Nogmaals, dan is deze reactie zeer teleurstellend.

Wethouder **Mol**: Ik kan me niet zelf uitlaten over de vraag of mijn reactie wel of niet teleurstellend is. Wel hebben we het Nibud gevraagd – dat hebben we ook toegezegd in de commissievergadering – of bijvoorbeeld de doelgroep van eenpersoonshuishoudens bij de volgende rapportage kan worden meegenomen, omdat er in Voorschoten prijs op wordt gesteld dat die gegevens beschikbaar zijn. Ik vind het helemaal niet gek als wij in Voorschoten zeggen: dat zijn gegevens die wij relevant vinden. Om de inkomenspositie van minima kritisch te kunnen beschouwen, kunt u vanavond tegen mij zeggen: wij stellen er prijs op als u deze gegevens alvast mee

geeft aan het Nibud of als u ons bij de volgende sociale conferentie op een andere manier inzage geeft in de effecten voor deze doelgroepen.

De heer De Graaf (PvdA): De vraag is ook een beetje hoe u deze motie en het verzoek interpreteert. Interpreteert u het verzoek als een verzoek om een rapportage die identiek is aan de effectrapportage die in 2020 is voorzien? Daar kan ik me iets bij voorstellen. Of interpreteert u de motie, omdat daar helemaal niet in staat dat het dat moet zijn, als een verzoek om in het voorjaar op een aantal hoofdlijnen te kijken of er bepaalde landelijke ontwikkelingen zijn die van invloed zijn op het beleid dat wij voeren?

Wethouder Mol: We stellen dit minimumbeleid nu vast. We hebben u allerlei onderzoeken aangereikt om kritisch met ons mee te lezen of we dit minimumbeleid voldoende achten. Daar heeft u zich over uitgelaten. Laten we het komende jaar even passeren. Dan zeg ik u toe dat we volgend jaar, in 2020, een nieuwe minimaffect-rapportage uitvoeren waarin we de door u bedoelde mensen zo veel mogelijk mee nemen, zodat we goed kunnen kijken naar de inkomenspositie van deze doelgroep. We hebben zelfs, zoals ik al zei, contact gezocht met het Nibud: is het nog nodig om het komende jaar met wijzigingen rekening te houden? Het Nibud heeft ons gezegd dat dat niet nodig is.

De voorzitter: Is er behoefte aan een tweede termijn? Of zijn de vragen zodanig beantwoord dat we tot besluitvorming kunnen overgaan? De wethouder heeft een vraag nog niet beantwoord.

Wethouder Mol: De vraag van de heer Maassen van de SP was in hoeverre nu gebruik wordt gemaakt van gemiddelden en in hoeverre echt gebruik wordt gemaakt van Voorschotense gegevens. Ik heb ook nog een vraag tegoed van de GroenLinks-fractie. Althans, ik ben even vergeten welke fractie het was, maar één van de fracties heeft mij gevraagd of ik er voldoende aandacht aan besteed om de minimaregelingen onder de aandacht van de doelgroep te brengen. Volgens mij was dat de heer 't Lam. Ik begin met de vraag van de heer Maassen, die ook een technische vraag heeft gesteld met betrekking tot de huren. Uiteindelijk valt niemand in een malletje. Niet iedereen valt in een exact hokje. We moeten ook maar gokken dat mensen weten van het bestaan van alle regelingen en dus ook van alle regelingen gebruikmaken. De heer Maassen heeft ook een vraag gesteld over de gemiddelde huren. Ook voor de huurprijzen hebben wij de Voorschotense gegevens gecorrespondeerd met het Nibud. Daarbij maken we dus geen gebruik van de landelijke gemiddelden. Zo proberen we het ook zo veel mogelijk te doen, maar uiteindelijk komt het er wel op

neer – dat was ook de vraag van de heer 't Lam – dat we er ook energie in moeten blijven steken dat we de bestaande minimaregelingen zo goed mogelijk onder de aandacht brengen van de doelgroep, want dat was één van de oorspronkelijke doelstellingen toen we het beleid invoerden in 2015, omdat we heel veel mensen in Voorschoten niet wisten te vinden. Het is ons nog steeds een doorn in het oog dat we bijvoorbeeld de doelgroep van de zzp'ers niet kunnen vinden, want niet alle minima zijn mensen met een uitkering; er zijn ook mensen die bijvoorbeeld een baan hebben of als zzp' er aan de slag zijn en die in dezelfde doelgroep vallen. Maar het extra budget dat we hebben gekregen om in die communicatie te stoppen, hebben we niet meer. We hebben wel een bestaand communicatiebudget. Met onze bestaande communicatiemiddelen kijken we ook hoe we de doelgroep beter kunnen bereiken. Een advertentie in de krant met heel moeilijk taalgebruik heeft helemaal geen zin. We kijken ook naar het taalgebruik en naar geschikte plekken. Sommige mensen hebben ook gewoon een nee-nee-sticker op de deur. We kijken zo veel mogelijk naar goede plekken. We informeren met onze folders bijvoorbeeld ook zo veel mogelijk bij de huisartsen. Als het goed is, liggen daar folders over het minima-beleid. Zo proberen we zo veel mogelijk mensen te bereiken. Volgens mij heb ik de vragen daarmee beantwoord.

De heer Maassen (SP): De vraag over het bereik heeft u inderdaad beantwoord maar de vraag over de gemiddelden helemaal niet. Tenminste, u bent er wel even op ingegaan, maar dat was geen antwoord. U heeft inderdaad Voorschotense gegevens aangeleverd aan het Nibud, maar het gaat erom dat de gemiddelden waarmee gerekend is, lager zijn dan de gemiddelden die in Voorschoten gelden. Dat kan voor het gemiddelde al € 50 per maand verschil zijn. Dan gaat het nog om de gemiddelden die al lager zijn; dan hebben we het dus nog niet eens over de individuen die niet in het malletje passen, want het is mogelijk dat die nog veel meer betalen; dat kan zelfs € 100 of € 150 meer zijn. De vraag die ik u heb gesteld, was of u gaat monitoren of het sturen op die verschillende voorbeeldgezinnen uit de tabelletjes voor sommige mensen niet heel nadelig gaat uitpakken, waardoor ze slechter af zijn.

Wethouder Mol: Ik zoek even waarin de vraag van de heer Maassen verschilt van wat we feitelijk doen bij het Nibud-onderzoek. Uiteindelijk kunnen we niet elk individu en elke gezinssituatie beetpakken en kijken van welke regelingen gebruik is gemaakt. We proberen zo veel mogelijk vanuit de Voorschotense situatie, met Voorschotense cijfers, dit onderzoek in te kleuren. We gaan het ook monitoren. Ik bedoel: we hebben volgend jaar een minima-effectrapportage, gebaseerd op de gegevens zoals die voor komend jaar gelden, op basis waarvan we weer een nieuw oordeel kunnen vellen. Mooier dan dit kan ik het niet maken.

De heer **Maassen** (SP): Ik vind het fijn dat u het gaat monitoren. Ik hoop wel dat u bij het monitoren inderdaad de Voorschotense cijfers in het **malletje** stopt en niet een huur die gemiddeld € 50 lager ligt.

De **voorzitter**: Ik stel voor om tot besluitvorming over te gaan. U wordt gevraagd om zes beslispunten te accorderen. Ik ga ze niet allemaal voorlezen, want dat zou een hoop geratel worden. U weet waarover u besluit.

In stemming komt het voorstel.

Het voorstel wordt met algemene stemmen aangenomen.

De **voorzitter**: Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen.

De heer **Zeelt** (ONS Voorschoten): Voorzitter. ONS Voorschoten steunt dit voorstel, omdat het op zich goed is en omdat we een belangrijke stap voorwaarts maken, maar we willen wel kwijt dat we ons ernstig zorgen maken over het feit dat er ontwikkelingen zijn die ernstig kunnen zijn. We zullen het volgen. Als wij signalen krijgen, al dan niet via de cliëntenraad, dan komen we er zo snel mogelijk op terug.

De **voorzitter**: Wenst u motie 090 te handhaven?

De heer **Zeelt** (ONS Voorschoten): Ja.

In stemming komt motie 090.

De motie wordt bij handopsteken verworpen, waarbij de **voorzitter** constateert dat de fracties van de SP, de PvdA, het CDA en ONS Voorschoten ervoor hebben gestemd.

7. Startnotitie Routekaart naar Verduurzaming Gemeentelijk Vastgoed Voorschoten (raadsregistratienummer Z/18/025078/100679)

De heer **Van Oostrum** (CDA): Voorzitter. Ook hier hoeven we wat ons betreft niet zo heel lang over te praten. Voor ons is het belangrijkste dat de overheid wat de verduurzaming van de gemeentelijke accommodaties betreft het goede voorbeeld laat zien door die panden te verduurzamen. We kunnen niet met z'n allen aan de zijlijn staan en het initiatief is in beginsel goed. We hadden natuurlijk wel liever aan de

voorkant gezien hoe we al die maatregelen die hierna mogelijk nog komen, moeten dekken, maar dat is nu niet zo. We hebben misschien ook liever een visie gehad op basis waarvan je zegt in welke panden je wel wilt investeren en in welke niet. Maar zo'n visie is er helaas niet. Met de zojuist door mij genoemde punten kunnen we in zekere zin wel akkoord gaan met het voorstel. We steunen wel het amendement om het bedrag wat omlaag te brengen en kennis te nemen van de voortgang die daarna wordt gerealiseerd.

De heer **Bos** (GroenLinks): Voorzitter. Vandaag stond in de dagelijks aan ons toegezonden mail over de kranten- en nieuwsberichten een bericht van Binnenlands Bestuur, met de titel "Gemeenten nemen vastgoed serieuzer". Daarin wordt een enquête beschreven door de VNG en het platform Bouwstenen voor Sociaal. Dat is een onderzoek bij meer dan 90 gemeenten, waarvan Voorschoten er één is. Daaruit blijkt dat 12% nog geen beleid heeft voor gemeentelijk vastgoed. Het lijkt erop dat Voorschoten daar ook nog bij hoort. GroenLinks is dus erg blij met deze startnotitie om te komen tot een routekaart voor het voeren van een goed strategisch beleid in het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed.

Tijdens de behandeling in de commissie waren er echter nog veel vragen over de gebouwen op de lijst van het vastgoedoverzicht, omdat van een aantal gebouwen al bekend is dat ze afgestoten gaan worden. Daarnaast werd het ter beschikking te stellen bedrag van € 50.000 als hoog ingeschat voor het opstellen van de routekaart. Om die reden is een amendement opgesteld in samenwerking met de VVD, D66 en het CDA. De raad krijgt daarmee iets meer controle over het bedrag en stelt eerst een bedrag van € 35.000 ter beschikking. Dat kan aangevuld worden als toch blijkt dat een vervolgtraject nog noodzakelijk is. Er wordt eigenlijk ook aangegeven dat de routekaart zich vooral richt op het vastgoed dat een voorziene gebruiksduur heeft van ten minste vijf jaar. Het amendement luidt:

"Amendement 057.

De raad van de gemeente Voorschoten, in zijn vergadering bijeen d.d. 13 december 2018,

gezien het raadsvoorstel nr. 025078/100679 d.d. 30 oktober 2018,

constaterende dat aangegeven is dat de geraamde kosten van € 50.000 voor het opstellen van een routekaart als bovengrens moeten worden beschouwd;

overwegende dat:

- *de middelen binnen de reserve Duurzaamheid zeer beperkt zijn;*
- *de hoogte van het beschikbare budget richtinggevend kan werken in de te volgen aanbestedingsprocedure;*
- *kostenefficiëntie en een pragmatische inzet bij verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed een belangrijke voorbeeldfunctie hebben;*
- *een helder inzicht in effectieve maatregelen die uitvoerbaar zijn op afzienbare termijn van groter belang is dan volledigheid in ieder detail;*
- *met name maatregelen die voor langere tijd bijdragen aan de gemeentelijke duurzaamheidsdoelstellingen, van belang zijn.*

Besluit:

het voorgestelde besluit als volgt te wijzigen:

- *beslispunt 2 te wijzigen in: 'Voor een extern te laten opstellen routekaart een incidenteel bedrag beschikbaar te stellen uit de reserve Duurzaamheid, ter waarde van € 35.000';*
- *toe te voegen een nieuw beslispunt 3: 'De wethouder te verzoeken zich bij gebleken noodzaak tot de raad te wenden voor het beschikbaar stellen van een additioneel incidenteel bedrag';*
- *toe te voegen een nieuw beslispunt 4: 'De wethouder te verzoeken zich bij uitwerking van de routekaart te richten op vastgoed met een voorziene gebruiksduur van ten minste vijf jaar';*
- *huidig beslispunt 3 te hernoemen naar beslispunt 5;*
- *de bedragen in de begrotingswijziging (bijlage 3) dienovereenkomstig te wijzigen,*

en gaat over tot de orde van de dag."

Daarnaast willen wij de wethouder vragen of het Duurzaam Bouwloket een rol kan spelen in dit traject. Zij voeren voor ons het Duurzaam Bouwloket uit. Met de wijk-aanpak in de wijk Adegeest hebben zij ook de inspecties van gebouwen gedaan en hebben ze daar rapporten over geschreven. Ze zullen ook betrokken zijn bij de verdere rol van de wijk aanpak. Wellicht heeft die samenwerking voordelen voor ons.

Mevrouw **Persoon** (ONS Voorschoten): Voorzitter, Wij hebben in de commissievergadering aangegeven dat er een goede startnotitie ligt. Het college heeft aangegeven

dat het verstandig is om deze klus nu aan te pakken. Het is niet anders. Het goede voorbeeld geven is op dit moment een belangrijk signaal om ook anderen te stimuleren een plan van aanpak te maken. Een ander goed voorbeeld is het goed omgaan met je geld. Voorschoten heeft het niet breed en moet zuinig zijn met haar euro's. Om die reden vinden wij dat alleen die panden onderzocht moeten worden waarvan wij zeker weten dat zij in gemeentehanden blijven en niet vervangen worden door nieuwbouw, al dan niet op dezelfde locatie. In de beantwoording van de vragen van het CDA is sprake van het in kaart brengen van 39 panden. Op de lijst van panden staat het totaal van 31, waaronder er 7 aangemerkt zijn als onbekend wat er mee gaat gebeuren.

De heer **Maassen** (SP): Ik snap niet zo goed waarom ONS Voorschoten zegt dat het geen panden mogen zijn die de komende tien jaar worden vervangen door nieuwbouw; volgens mij zei u dat. Er is immers weinig bouw die zo energiezuinig is als nieuwbouw. Als uit de energiescan komt dat het een heel slecht pand is, zou nieuwbouw dus juist een heel goede optie kunnen zijn. Waarom wilt u dat uitsluiten?

Mevrouw **Persoon** (ONS Voorschoten): Zo bedoelen we het niet. We bedoelen juist dat we panden die binnen tien jaar worden afgebroken, niet meenemen. Dat is de bedoeling.

De heer **Maassen** (SP): Ja, ik weet dat u dat bedoelt, maar mijn punt is dat dat niet klopt, want het kan zo zijn dat uit de energiescan blijkt dat een pand energetisch zo slecht is dat je het het beste kunt afbreken en opnieuw opbouwen, zodat het heel energiezuinig wordt. Dan heeft het toch juist heel veel nut om een pand dat in de komende tien jaar wordt gesloopt en nieuw wordt gebouwd, toch aan de energiescan te onderwerpen?

Mevrouw **Persoon** (ONS Voorschoten): Ja, dat is wel goed, maar er komen ook heel veel panden uit die binnen vijf jaar weggaan en die we daarom niet energiezuinig gaan maken of die we gaan verkopen.

De heer **Lavrijsen** (VVD): Volgens mij gaat het inderdaad om het in kaart brengen van de opgave die je hebt. Welke maatregelen je neemt, is een vervolgstap. Daar gaat het nu helemaal niet over.

De heer **De Graaf** (PvdA): Misschien is het, ook in reactie op beide heren, goed om ook even naar het bijgevoegde memo te kijken. Daarin wordt namelijk wel degelijk een onderscheid gemaakt tussen niet relevante en wel relevante panden. Het is na-

tuurlijk heel interessant om dan te horen wat verstaan wordt onder het woord "relevant" en of dat iets heel anders is dan wat de heer Maassen dan wel mevrouw Persoon bedoelt.

De voorzitter: Ik stel voor dat mevrouw Persoon eerst haar bijdrage afmaakt en dat de wethouder straks de gelegenheid heeft om op dit punt te reageren.

Mevrouw **Persoon** (ONS Voorschoten): Wij willen ook nog eens benadrukken dat we een visie op het accommodatiebeleid node missen en ook de panden uit de jaren zestig en zeventig. Willen wij daar nog in investeren? Volgens mij niet. Wij dienen een amendement in, met als strekking dat alleen die panden worden aangepakt die in handen van de gemeente blijven en niet binnen enkele jaren alsnog worden afge-stoten of vervangen door nieuwbouw, waar dan ook. Dit betekent dat het budget omlaag kan. Een taakstellend bedrag van € 20.000 lijkt ons meer dan genoeg. Het amendement luidt:

"Amendement 055.

De raad van de gemeente Voorschoten, in zijn vergadering bijeen op 13 december 2018,

gezien het raadsvoorstel nr. Z/18/025078/100679 van 30-10-2018,

overwegende dat:

- *verduurzaming van gemeentelijke gebouwen noodzakelijk is;*
- *de gemeente op korte of middellange termijn gebouwen gaat afstoten of vervangen;*
- *de financiële middelen beperkt zijn en extra zorgvuldig moeten worden aangewend;*
- *alleen die panden een energiescan krijgen waarvan we zeker zijn dat deze in bezit bij de gemeente blijven en niet voor amoveren in aanmerking komen;*
- *er minder panden beoordeeld worden dan door het college wordt voorgesteld;*
- *er derhalve minder budget nodig is dan wordt voorgesteld.*

Besluit:

de voorgestelde beslispunten te vervangen door de volgende beslispunten:

- *de uitgangspunten van de Startnotitie 'Routekaart naar Verduurzaming Gemeentelijk Vastgoed Voorschoten' vast te stellen;*
- *een energiescan te laten uitvoeren voor die gemeentelijke gebouwen waarvan we zeker zijn dat deze tenminste de komende 10 jaar in gemeentelijk bezit blijven en niet worden geamoveerd;*
- *voor deze extern op te laten stellen routekaart een incidenteel bedrag beschikbaar te stellen uit de reserve Duurzaamheid, ter waarde van € 20.000;*
- *de Programmabegroting 2018 te wijzigen conform de bij het besluit behorende begrotingswijziging."*

De heer **Maassen** (SP): Voorzitter. Laat ik beginnen met een groot compliment. De SP-fractie is ontzettend tevreden dat de reserve Duurzaamheid eindelijk wordt ingezet voor het doel waarvoor die bedoeld was, namelijk voor duurzaamheid en niet, zoals onder het vorige college, voor het herstellen van de dorpspomp en andere wilde plannetjes.

Het is heel belangrijk dat dit gebeurt. Mijn fractie is een beetje verbaasd over de grote hoeveelheid alternatieve voorstellen en de twee voorliggende amendementen van verschillende partijen. Daarin wordt gevraagd om het budget omlaag te brengen. De wethouder stelt voor om een onderzoek te doen dat € 50.000 kost. Per amendement wordt voorgesteld om daar € 30.000 dan wel € 20.000 van te maken. Mijn vraag aan de wethouder is eigenlijk wat hij dan niet kan doen. Sorry, ik moet het heel precies zeggen. Het gaat om € 35.000 en € 20.000, maar wat kunt u niet doen als u geen € 50.000 mag uitgeven voor dat onderzoek maar een deel daarvan?

Mijn tweede vraag heeft ook betrekking op de amendementen. In de nota geeft de wethouder aan dat het belangrijk is om alle gebouwen te onderzoeken, ook als u ze eventueel gaat afstoten, want zelfs als u ze gaat afstoten, gaat het er nog steeds om dat heel Voorschoten klimaatneutraal is. Er moet dus sowieso bij alle gebouwen worden gekeken welke energiemaatregelen moeten worden genomen, dus ook bij gebouwen die afgestoten gaan worden. Hoe rijm ik dat met het verzoek in beide amendementen om de gebouwen die we gaan afstoten, niet te onderzoeken omdat dat ons probleem niet meer zou zijn? Het gaat toch om het klimaat en de klimaatneutraliteit in heel Voorschoten?

De heer **De Graaf** (PvdA): Voorzitter. Dit is een goed initiatief, dat eigenlijk meege-nomen had moeten worden in de begroting voor 2019; laat ik daar helder over zijn. Ik heb twee vragen. Kan het college bevestigen dat het gevraagde budget uitsluitend

betrekking heeft op onderzoek in fase 3 van de routekaart? In de commissievergadering bevreemde de opmerking van het college mij dat op dat moment niet duidelijk was hoeveel het onderzoek precies zou gaan kosten; het zou ook € 25.000 kunnen kosten, zo werd gezegd. Waarom dan om € 50.000 wordt gevraagd, is onduidelijk. Ook kijkend naar de lijst die nu bij het memo is gevoegd, heb ik vragen bij enkele objecten die onderzocht worden, bijvoorbeeld bij de bibliotheek Voorschoten, die daarop staat. Dat lijkt me niet erg doelmatig als je weet dat je de komende jaren toch aan de slag moet met het gebouw van de bibliotheek Voorschoten in relatie tot de discussie en de verbouwing van het filmtheater. Ik zit dus echt in mijn maag met dat bedrag van € 50.000 in relatie tot de doelmatigheid van de besteding van middelen. Daarop wil ik graag een reactie krijgen van het college.

De heer **Lavrijsen** (VVD): Voorzitter. Ook wij willen graag beginnen met het geven van een compliment voor het stuk dat voor ons ligt en ook voor het initiatief dat daartoe is genomen. We vinden het goed dat nu een start wordt gemaakt met de routekaart naar duurzaamheid, niet alleen omdat we zelf ambities hebben geformuleerd op dit gebied maar ook omdat het simpelweg geen vrijblijvende optie meer is. Zoals bekend moeten alle gemeenten per 1 mei 2019 zo'n routekaart hebben. Nietsdoen is dus simpelweg geen optie. Maar ik denk ook dat het logisch is dat je eerst in kaart gaat brengen wat de uitdaging is waarvoor we staan, voordat we allemaal maatregelen gaan nemen. Het spreekt ons als VVD ook aan dat in het stuk een duidelijk onderscheid aangebracht gaat worden tussen enerzijds de wet- en regelgeving op dit gebied en anderzijds de ambities en de afspraken. Ik denk dat dat voor veel meer duidelijkheid zorgt: wat wil je nou en wat moet je nou? Dan kun je ook wat gerichtere beslissingen nemen over wat je uiteindelijk gaat doen.

Onze fractie heeft wel geworsteld met het voorstel. Dat zat eigenlijk in twee zaken, zoals ook al door andere fracties is gezegd. Allereerst noem ik de enorme lijst van vastgoed, waar ook echt objecten in staan waarvan je je kunt afvragen hoe realistisch of redelijk het is om die mee te nemen. Met alle respect voor het onderwerp: moeten we nou echt gaan onderzoeken of de Knipmolen verduurzaamd kan worden? Van een Lada ga je niet heel snel een Ferrari maken, zal ik maar zeggen. Er staan inderdaad ook objecten bij die we gaan afstoten of waarvan we weten dat ze herontwikkeld gaan worden. We hebben dus gezegd: kijk nog eens kritisch naar die lijst om te zien welke objecten je gaat meenemen. Dat is een beetje wat ook de heer De Graaf zojuist aanstipte. Want hoe breder de scope van je onderzoek, hoe hoger de kosten van het onderzoek zullen zijn.

Dat brengt me meteen bij het tweede punt, het voorstel voor het beschikbaar stellen van die € 50.000. Daar hebben we ook wel een beetje op zitten kauwen, want ook voor ons was een beetje onduidelijk waarop dat bedrag was gebaseerd. Dat is ook een beetje in lijn met wat het CDA schriftelijk heeft gevraagd. Vandaar ons initiatief samen met de andere coalitiefracties en het CDA voor het amendement. Ik hoor graag de reactie van de wethouder daarop.

Tot slot wil ik het college de volgende gedachten meegeven. Allereerst zouden wij graag zien dat het rapport ook echt leidt tot concrete aanbevelingen. Het moet dus niet alleen een abstracte analyse zijn; er moeten ook concrete handvatten worden meegegeven: wat kun je echt doen om aan de slag te gaan? De VNG ondersteunt gemeenten ook bij het opzetten van een routekaart, bijvoorbeeld door het delen van kennis of het beschikbaar stellen van een format voor het in kaart brengen van de vastgoedportefeuille. Wellicht is het nuttig om daarvan gebruik te maken.

Mevrouw **Schroot** (D66): Voorzitter. D66 signaleert regelmatig dat onze inwoners mee willen denken over en willen investeren in duurzaamheid, bijvoorbeeld betrokken ouders van schoolkinderen of de coöperatie Zon op Voorschoten. Deze startnotitie voor een integraal plan vinden we dan ook een goede start en belangrijk als inspiratie voor alle pandeigenaren in Voorschoten. De scholen staan nu op het lijstje "buiten beschouwing" en worden meegenomen in het IHP. Het is dan ook prettig dat het huisvestingsplan scholen en duurzaamheid in de portefeuille van één wethouder zitten, waardoor alle mogelijke overlap opgemerkt en zo efficiënt mogelijk opgepakt kan worden. We ontvingen het bericht dat er ouders zijn die bij de uitwerking van de verduurzamingsmaatregelen de school kunnen helpen bij de realisatie, bijvoorbeeld met budgettaire kennis, technische kennis, verstand van subsidies en misschien crowdfunding. Investeringsmaatregelen naar aanleiding van deze routekaart zijn dus niet louter en alleen afhankelijk van de gemeentelijke portemonnee. Ook daarom is een goede routekaart belangrijk.

In de commissie heeft D66 ook aangegeven dat het logischer is om schoolgebouwen gelijktijdig onder de duurzaamheidsloep te houden om zo de opdracht voordeliger aan te kunnen besteden. Het lijkt logisch om ook verenigingen en misschien ook eigenaren van de bedrijfspanden uit te nodigen om hieraan mee te doen. Ieder betaalt natuurlijk zijn eigen deel, maar schaalvergroting stimuleert, inspireert en kan ook voordeliger zijn voor alle betrokkenen, zowel tijdens het onderzoek als daarna, bij het gezamenlijk aanbesteden van duurzaamheidsingrepen. We vernemen graag van de wethouder hoe ze hiertegen aankijkt.

Ik heb nog een kleine aanvulling op het onderzoek. We zien ook graag de levensloopcyclus terug in het onderzoek, want bijvoorbeeld de technische afschrijving van dubbelglas is maar 30 jaar. Zoiets beïnvloedt de investeringskeuzes die we nog gaan maken.

Naast de minimaal vijf jaar vinden we het ook goed dat er wordt geprioriteerd op de panden die veel gebruikt worden, waar de noodzaak hoog is en waar quick wins te behalen zijn. Misschien ziet de wethouder nog mogelijkheden om de kennis die we opdoen, te delen met de komende wijkambassadeurs.

De motie van ONS Voorschoten begrijpen we wel. De zorg om ieder dubbeltje goed te besteden, is terecht. We vinden het wel belangrijk dat de noodzakelijke maatregelen deskundig in beeld komen. We vertrouwen er ook op dat het college niet meer besteedt dan noodzakelijk is. We willen een pragmatische routekaart. Om die reden vinden wij de € 35.000 een redelijk bedrag en delen we de mening in het amendement met GroenLinks, de VVD en het CDA.

We kunnen als raad eindeloos debatteren over het vastgoedlijstje, maar daarmee begeven we ons te veel op uitvoeringsniveau. De toekomst is vloeibaar en wat we nu besluiten, kan morgen weer achterhaald blijken. We rekenen erop dat het college nog eens goed naar het lijstje kijkt en de afweging maakt of het zinvol is om panden te onderzoeken die technisch zo goed als afgeschreven zijn. De toekomst van panden zoals het gemeentehuis en het zwembad is nog ongewis. Ook daarover verwachten we dus een wijs besluit van het college, samenhangend met de kosten van het onderzoek voor die specifieke panden. Slim samenwerken helpt ons streven naar een energieneutraal Voorschoten in 2030.

Samenvattend: D66 ondersteunt deze startnotitie en we horen graag de visie van de wethouder op het betrekken van zo veel mogelijk eigenaren van panden van verenigingen, scholen en bedrijven om mee te doen met dit routeplan voor verduurzaming.

Wethouder **Lamers**: Voorzitter. Om te beginnen wil ik de raad danken voor de positieve opmerkingen over deze startnotitie en voor de betrokkenheid bij de duurzaamheidsopgave die wij hebben. Dit is inderdaad een heel belangrijke opgave waar veel inspanning voor is vereist, evenals overzicht. Vandaar deze startnotitie. Het is inderdaad niet een initiatief dat alleen in Voorschoten plaatsvindt. GroenLinks gaf aan dat 12% van alle gemeenten geen beleid heeft op het punt van gemeentelijk vastgoed. Dat klopt, maar in de regio Holland Rijnland, waarmee we ook andere

duurzaamheidsopgaven delen, wordt in iedere gemeente gekeken naar het gemeentelijk vastgoed: hoe kunnen we zo goed mogelijk verduurzamen en hoe geven we een zo goed mogelijk voorbeeld? Want die opgave is een opgave voor ons allemaal. Dit past daar prima in. Dat is ook genoemd in het coalitieakkoord en de landelijke ambitie.

Er zijn wel zorgen en die zijn te begrijpen. Ik zal ze één voor één langslopen. In de amendementen en in de inbreng van fracties is de vraag aan de orde gesteld: waar om die € 50.000? We hebben gezegd: maximaal € 50.000. Hoe komen we daaraan? Die € 50.000 is gebaseerd op voorgesprekken met bureaus en vergelijkbare projecten. Er is op voorhand gekeken hoeveel zo'n project ongeveer gaat kosten. Na het nemen van het besluit zullen offertes worden aangevraagd. Dan wordt dat aangescherpt, maar dat is na het besluit. Maar het is een beredeneerd bedrag. De SP vroeg wat je niet kunt doen als je dat bedrag lager maakt, € 35.000 of € 20.000. Een gevolg daarvan is dat je bepaalde panden niet onderzoekt. Dan geven we minder uit omdat we minder onderzoek gaan doen. Maar wat ook een gevolg is – het is heel belangrijk om ons dat te realiseren – is dat het onderzoek minder gedetailleerd kan zijn. Er wordt gevraagd om concrete maatregelen. Daarvoor is nodig dat er goed en gedetailleerd wordt onderzocht. Dat kun je minder goed doen als het bedrag aanzienlijk lager wordt. En dat betekent dat je in een latere fase alsnog dat onderzoek zult moeten doen op het moment dat je concrete stappen gaat zetten. Dat is dus het antwoord op de vraag van de SP.

In de amendementen en door de fracties wordt ook ingegaan op de termijn van de gebouwen: moeten we het nou hebben over alle gebouwen of moeten we het hebben over de gebouwen die we over tien jaar of over vijf jaar zeker nog zullen gebruiken? Om te beginnen weten we van tevoren niet of we gebouwen nog zullen gebruiken, zeker niet over tien jaar. Dat overzicht kunnen we nu dus niet geven, maar we moeten nu wel gaan beginnen. Vijf jaar is een kortere termijn. Ook daarvoor geldt dat zich onverwachte ontwikkelingen kunnen voordoen. Wij weten niet precies wat er gaat gebeuren, maar bij de eerste 24 panden gaat het over meer dan vijf jaar. De verwachting is dat we die over vijf jaar nog in ons bezit hebben. Daar gaan we prioriteit aan geven. In de laatste kolom staat bij "relevantie" een 1 of een 2. We hebben het nu dus over relevante gebouwen.

Het gemeentehuis is ook genoemd: toekomst onbekend. We gaan er in redelijkheid wel van uit dat we dit gebouw over vijf jaar zullen hebben, wat er verder ook moge gebeuren. Maar met betrekking tot het gemeentehuis speelt ook dat over een paar jaar – ik meen in 2023 – alle kantoorpanden een energielabel moeten hebben van C

of hoger. Dat geldt ook voor dit gebouw. Dit is een heel groot gebouw. Dus we zullen hoe dan ook, wat we ook zullen doen, aan de slag moeten met het gemeentehuis. U kunt in de lijst zien dat het energielabel nu G is. Van G naar C zal dus een enorme sprong worden, maar dat is wel een wettelijke verplichting. Tien jaar is heel lang; vijf jaar is korter. We hebben aan het eind van de lijst ook panden staan, "vastgoed buiten beschouwing verduurzaming", waarvan wij weten dat we ze gaan afstoten. Bijvoorbeeld het Cultureel Centrum gaan we niet onderzoeken. We weten gewoon dat we dat gebouw over een paar jaar niet meer hebben; dan is dat zonde.

De heer **Maassen** (SP): Als ik goed naar de wethouder heb geluisterd, zegt zij dat zij die € 50.000 nodig heeft om alle panden die op de lijst staan met prioriteit 1 of 2, te kunnen onderzoeken en dat de panden waarvan we al weten dat we die gaan afstoten, niet meer zijn meegenomen in die raming van € 50.000. Heb ik dat goed samengevat, wethouder Lamers?

Wethouder **Lamers**: De panden waarover ik het heb, hadden inderdaad de minste relevantie en worden dan inderdaad buiten beschouwing gelaten. Dat klopt. Dat hebt u dus goed gezien.

De heer **De Graaf** (PvdA): In dit verband is het misschien goed dat u ook direct reageert op mijn vraag wat de betekenis is van de opmerkingen in het bijgevoegde memo, want uit dat bijgevoegde memo krijg ik de indruk dat er tussen de bespreking in de commissievergadering en de omstandigheden na het memo iets is veranderd in de opstelling en de reikwijdte van het onderzoek.

Wethouder **Lamers**: Kunt u dit specificeren?

De heer **De Graaf** (PvdA): In het memo staat het een en ander met een verwijzing naar de commissievergadering. Er staat bijvoorbeeld "opschoning vastgoedlijst". Hierin zijn de panden waarvoor verduurzaming relevanter geacht wordt, gescheiden van de minder of niet relevant geachte panden. Bij de lezer ontstaat de indruk dat het college, gehoord de discussie in de commissievergadering, het aantal panden die onderzocht gaan worden, heeft veranderd, terwijl u net zegt dat dat niet het geval is. Dat begrijp ik niet.

Wethouder **Lamers**: Deze helderheid kan ik u geven. Het was al zo dat deze panden onderaan stonden, het minst relevant waren en dus op voorhand al niet onderzocht zouden worden. De formulering zou inderdaad de indruk kunnen wekken die u nu uit, maar het was al zo dat deze panden onderaan de lijst stonden.

De vraag hoeveel geld we aan dit onderzoek geven, is een heel juiste vraag. We moeten inderdaad goed letten op geld en op de kleintjes. Wij moeten ook goed weten wat het doel is. We begrijpen de zorg. Daar kan ik het dus mee eens zijn. Het college kan leven met een besluit over € 35.000, zoals in het amendement van het CDA, de VVD, GroenLinks en D66 wordt aangegeven, want we zeggen: € 35.000, maar op het moment dat er meer nodig is, komt de wethouder terug naar de raad. Dan gaan we weer praten over het resterende bedrag dat nodig is. Dit is dus een tweetrapsraket. We gaan beginnen en we gaan € 35.000 besteden. We denken dat we daar een heel eind mee komen. Als we meer geld nodig hebben dan dat, komen we terug naar de raad.

De heer **Maassen** (SP): Dit begrijp ik niet helemaal, want eerst zegt de wethouder dat zij die € 50.000 nodig heeft om alle panden te doen die prioriteit 1 of 2 hebben. Dat zijn alle panden waarvan we niet al weten dat we ze gaan afstoten. Dat moet allemaal gebeuren. De wethouder zegt: als ik die € 50.000 niet heb, kan ik niet alleen niet alle panden doen maar dan is de kwaliteit ook minder. En nu gaat de wethouder toch akkoord met een amendement van de coalitiepartijen en het CDA, waarin het toch met minder geld moet. Dan wordt de kwaliteit toch minder en dan kunnen een aantal panden toch niet gedaan worden?

Wethouder **Lamers**: Ik zou niet durven beweren dat de kwaliteit op voorhand om-laaggaat. Er wordt vanwege deze tweetrapsraket wel meer grip gehouden op de uitgaven ten behoeve van dat onderzoek. We gaan naar de € 35.000. Indien nodig komt er meer geld bij.

De heer **Maassen** (SP): Ik vind dit een beetje jammer. Ik snap de spagaat waar de wethouder in zit heel goed: ze wil eigenlijk een goed onderzoek doen, maar dat mag niet van de coalitiepartijen. Maar ik vind het nogal raar dat u zegt dat u niet zou willen beweren dat de kwaliteit lager is, want dat zijn uw eigen woorden van een paar minuten geleden.

Wethouder **Lamers**: Of het mag of niet, is hier niet ter sprake. Er wordt hier een zorg geuit en aan die zorg kom ik tegemoet. Daar gaat het om. Het gaat om grip krijgen op financiën. Als het op deze manier gebeurt, is die grip er, maar dit sluit niet uit dat er meer geld gaat worden uitgegeven omdat de situatie en de kwaliteit dat vergen. Dat maakt dit amendement acceptabel.

De heer **Lavrijsen** (VVD): Kan de wethouder misschien bevestigen dat een wat scherper maar wel realistisch budget juist richtinggevend kan werken in een aanbestedingsprocedure? Is dat ook niet iets wat het college daarmee zou kunnen bereiken? Want als je een bepaald bedrag beschikbaar stelt – ik zei al dat het CDA heeft gevraagd hoe dat bedrag tot stand is gekomen – loop je natuurlijk per definitie de kans dat dat bedrag volledig besteed gaat worden. Is dit dus ook niet een instrument om juist die aanbesteding zo scherp mogelijk te krijgen?

Wethouder **Lamers**: U vertaalt mijn woorden zoals "meer grip krijgen" op deze manier. Dat vind ik goed. Of het realistisch is, blijkt tijdens het proces, maar dan komen we dus terug naar de raad. Dat is de bedoeling.

Er is meer gezegd. Het rapport moet concrete aanbevelingen meegeven. Dat klopt; dat is dus ook de bedoeling. Dat kan gaan van laaghangend fruit tot concrete ingrepen.

De suggestie om gebruik te maken van de VNG, is prima. Dat soort zaken wordt er altijd bij betrokken. Het Bouwloket is goed bezig; dat kunnen we ook meenemen, zoals nu in Noord-Holland. Natuurlijk maken we gebruik van alle kennis die voorhanden is.

De SP heeft een compliment gegeven – dat vind ik wel het vermelden waard – omdat het heel positief is dat het geld uit de reserve Duurzaamheid goed besteed wordt. Dat klopt, want juist voor deze extra slag was de reserve Duurzaamheid indertijd bedoeld. In het raadsvoorstel kunt u verder lezen over deze reserve.

Ik ga even na welke andere belangrijke opmerkingen er nog zijn gemaakt. Het geven van het goede voorbeeld is een heel belangrijk signaal. Dat brengt mensen ook samen. In het kader van het milieubeleidsplan hebben we al gesproken over de mogelijkheid van een netwerkbijeenkomst. Veel Voorschotenaren melden zich inderdaad aan met plannen voor verduurzaming. We leren van elkaar en we inspireren elkaar ook. Na dat soort gesprekken ga je gewoon vrolijk en ook deskundiger verder. Dat is prima en daar gaan we gebruik van maken.

Ja, het gaat om het in kaart brengen van de opgaven; dat klopt. Daarvoor is dit onderzoek er ook. Daar waren in de commissievergadering ook nog vragen over. Eerst moet je in kaart brengen wat je moet gaan doen en dan weet je wat je het beste kunt gaan doen. Zonnepanelen op een dak dat op instorten staat, is gewoon niet zo'n verstandig plan.

Ik denk dat ik de meeste vragen heb beantwoord. Zo niet, dan hoor ik dat wel.

De **voorzitter**: Er is behoefte aan een tweede termijn.

Mevrouw **Persoon** (ONS Voorschoten): Voorzitter. Wij vinden € 35.000 toch nog heel veel. Zou dat een beetje onderbouwd kunnen worden? Ik snap dat dat moeilijk is, want eigenlijk tasten we allemaal een beetje in het donker. Stel je voor dat we gewoon van € 20.000 uitgaan; misschien komen daar wel heel goede offertes uit. Zo als de heer Lavrijsen al zei: als je eenmaal dat bedrag noemt, wordt er natuurlijk ingezet op € 34.999.

Mevrouw **Schroot** (D66): Vindt u het dan prettig als het college drie keer terugkomt om extra geld te vragen, omdat de kosten voor deskundig onderzoek middels een offerte zijn aangevraagd?

Mevrouw **Persoon** (ONS Voorschoten): Als dat moet, dan moet dat maar, ja.

De heer **Lavrijsen** (VVD): U zegt: als dat moet, dan moet dat maar. Betekent dat dat u ons amendement gaat steunen? Daar staat namelijk in dat de wethouder, als dat nodig is, terug kan komen. Dat mis ik in uw amendement. Ik begrijp dus dat u eigenlijk het amendement van de coalitiepartijen en het CDA steunt.

Mevrouw **Persoon** (ONS Voorschoten): Wij vinden € 35.000 nog steeds erg veel.

De heer **Maassen** (SP): Voorzitter. De SP vindt het belangrijk dat het onderzoek goed gebeurt. Daar hangt ontzettend veel van af. Het is erg belangrijk om goed in kaart te brengen wat de energiestatistiek van de gebouwen van de gemeente op dit moment is en wat je daaraan zou kunnen doen. En een goed onderzoek kost geld. Wij begrijpen dat dit bedrag niet is gebaseerd op een slag in de lucht, maar gewoon is ingewonnen op basis van ervaringen van andere gemeenten en deskundigen. Het bedrag van € 50.000 is gewoon nodig om een goed onderzoek te kunnen doen en ook alle panden te kunnen doen. De twee voorliggende amendementen gaan eigenlijk allebei uit van de kruideniersmentaliteit dat je kwaliteit ook voor minder geld kunt krijgen. Dat kun je proberen, maar over het algemeen krijg je geen Rolls Royce – misschien kan ik in het kader van dit onderwerp beter zeggen: geen Tesla – voor de prijs van een Suzuki Alto. Laten we dat dus ook niet proberen.

De heer **Bos** (GroenLinks): Voorzitter. Ik wil erop wijzen dat er in het amendement echt sprake is van een tweetrapsraket. Met het aanvragen van offertes kan er echt een heel duidelijk beeld komen van hoe het onderzoek uitgevoerd kan worden, tegen welke kosten en met welke kwaliteit. Als dat echt niet toereikend blijkt te zijn, kan de wethouder terugkomen naar de raad voor een aanvullend bedrag. Wij gaan er dus van uit dat dat hiermee gewoon goed gedekt kan worden. Ook de reactie op de lijst van gebouwen geeft al aan dat er toch wel met een flink kritisch oog gekeken kan worden. De bibliotheek werd ook al genoemd. De bibliotheek heeft zelf ook al onderzoek gedaan: als het pand verbouwd gaat worden, hoe moet dat dan gedaan worden? Daarbij is ook gekeken naar dakisolatie en allerlei andere zaken. Deels hoeft daar dus misschien niet zo'n uitgebreid onderzoek gedaan te worden, maar kan dat aanvullend gedaan worden op dat onderzoek van de bibliotheek. Dat zijn allemaal zaken die kostenbesparend kunnen zijn voor dit traject. Wij denken dus dat we het amendement gewoon kunnen handhaven.

De **voorzitter**: Ik zou tot besluitvorming willen overgaan, allereerst over de twee amendementen. Wenst de fractie van ONS Voorschoten amendement 055 te handhaven?

Mevrouw **Persoon** (ONS Voorschoten): Ja, voorzitter.

In stemming komt amendement 055.

Het amendement wordt bij handopsteken verworpen, waarbij de **voorzitter** constateert dat de fracties van de PvdA en ONS Voorschoten ervoor hebben gestemd.

In stemming komt amendement 057.

Amendement 057 wordt bij handopsteken aangenomen.

Het amendement wordt bij handopsteken aangenomen, waarbij de **voorzitter** constateert dat de fracties van GroenLinks, het CDA, de VVD, D66, de PvdA en Van Herk ervoor hebben gestemd.

In stemming komt het geamendeerde voorstel.

De **voorzitter**: Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen.

De heer **Maassen** (SP): Voorzitter: De SP vindt het jammer dat het voorstel geamendeerd is, want het oorspronkelijke voorstel was beter, maar we zullen er toch voor stemmen.

Het geamendeerde voorstel wordt bij handopsteken aangenomen, waarbij de **voorzitter** constateert dat de fractie van ONS Voorschoten ertegen heeft gestemd.

8. Nota schuldenbeheersing (raadsregistratienummer Z/18/026293/107111)

De heer **Van der Elst** (ONS Voorschoten): Voorzitter. Met betrekking tot de interpretatie van de nu voorliggende Nota schuldenbeheersing zou je kunnen zeggen dat het alleen gaat om het bekrachtigen van kaders: een leningsplafond van € 53 miljoen. Dat was € 55 miljoen. Dat gaat dus omlaag. Met die richting zijn we het eens. We kunnen hier dus niet tegen stemmen, maar het blijft daarmee 100% van de lengte van de begroting. Dat is veel, wat de Vereniging van Nederlandse Gemeenten daar verder ook van mag vinden. Waarom? Er staan nauwelijks kroonjuwelen en tafelzilver op onze balans. Daarom is een nettoschuldquote van 100% veel. Die criteria, ratio's en grenswaarden moet je natuurlijk als een gemiddelde aannemen over alle gemeenten. In de balans van Voorschoten is het voorgestelde plafond van schulden ofwel de maximale schuld nog steeds hoog. Daaraan voeg ik toe dat er een maximale afschrijving is van € 100.000 per jaar op nieuwe investeringen, zoals beschreven in de nota. Dat was al zo en dat blijft met dit voorstel zo. Zolang er geen besluiten worden genomen over de nadere invulling van de volgens deze nota beschikbare maximale leencapaciteit zou je formeel nog steeds kunnen stellen dat het in deze nota alleen om kaderstelling gaat, maar rekenkundig is die € 100.000 natuurlijk niet een-op-een gekoppeld aan een maximale investering van € 2,6 miljoen in "nieuw". Dat hangt af van de afschrijvingstermijn die je neemt. Dat betekent dat de kaders minder duidelijk zijn dan ze lijken. Zo is recent in het kader van wellicht nieuw aan te leggen Valkewegbruggen gesproken over afschrijvingstermijnen van 100 jaar. Dan kun je dus ineens veel meer uitgeven dan € 2,6 miljoen voor "nieuw", waarmee je in een rap tempo naar je schuldplafond toe marcheert. Het laat dus nog het nodige in het midden.

In deze nota wordt ook gepleit voor een integrale benadering van alles wat voorligt waar eventueel in geïnvesteerd kan worden. Dat is exact wat ONS Voorschoten heeft ingebracht bij de algemene beschouwingen: een integrale benadering. Het zal een lastige wedstrijd worden die we met elkaar gaan houden.

Ik kom nu tot de kern van wat ons dwarszit, want er zit ons wel iets dwars. Wij geloven niet dat het in deze nota alleen om kaderstelling gaat. We geloven niet dat het om een bevestiging gaat van een maximale schuldumfang, dus van een schuldplafond – want een plafond is al maximaal, zoals eerder ingebracht – van 100% van de lengte van de begroting. Het gaat om meer. Als 23 pagina's lang zulke verwoede pogingen worden gedaan om de juistheid of zelfs de onafwendbaarheid van dit voorstel aan te tonen, gaat des te meer opvallen dat twee heel belangrijke elementen in deze hele nota in het geheel niet genoemd worden. Die aanvulling willen we hier graag maken. Ten eerste: wat vinden de inwoners van Voorschoten in 2030 van de maximale schuldumfang als die vol getrokken zou worden en in 2030 dus rond de € 53 miljoen zou liggen? Who knows wat de rente dan zal zijn? Wat vinden de Voorschotenaren die nu op de lagere school zitten, in 2030 van de schuld die dan wellicht ontstaat? En wat vindt het college dat er in 2030 zal zijn, van het feit dat het zich wellicht geconfronteerd ziet met heel moeilijke opgaven, waar het op dat moment niets meer aan kan doen, wat de rente op dat moment ook moge zijn? Een tweede belangrijk punt is dat wij hier niet alleen zitten met collegepartijen, oppositie, de raad en het college van B en W. Naast de inwoners en onze lokale samenleving, die wellicht geconfronteerd worden met een schuld waar je nooit meer van afkomt, is er de vraag wat de provincie hiervan vindt. Dat is toch wel een belangrijke key stakeholder in dit verband. Daarbij gaat het er niet eens zozeer om wat de provincie hier over tien jaar mogelijkwijs van vindt; nee, volgend jaar en het jaar daarna, dus op afzienbare termijn. We hebben recent twee brieven van de provincie ontvangen: een brief van 5 september en een brief van 28 november.

De heer **Maassen** (SP): Ik zou graag van ONS Voorschoten willen weten wat de inwoners van Voorschoten er nu van vinden als de gemeente Voorschoten nu geen geld meer heeft om beleid te maken omdat u vindt dat er in de toekomst misschien te veel geld is uitgegeven.

De heer **Van der Elst** (ONS Voorschoten): Dat lijkt me een retorische vraag. Ik kan op dit moment niet alle Voorschotenaren vertegenwoordigen, maar ik weet zeker dat heel veel Voorschotenaren het erg belangrijk vinden dat de financiële positie van onze gemeente op orde gebracht wordt en op orde blijft. Het zal me eigenlijk een biert zijn of dat een kruideniersmentaliteit is of niet. Die financiën moeten op orde, meneer Maassen. Zo ligt het.

De heer **Maassen** (SP): Ik denk dat heel veel inwoners van Voorschoten het afschuwelijk vinden als de gemeente Voorschoten nu een moratorium legt op haar beleid en de komende vijf jaar helemaal niets gaat investeren, het subsidiebeleid helemaal

op de schop gaat gooien en alle verenigingen snoeihard gaat korten, omdat de heer Van der Elst niet graag wil dat we de komende 25 jaar misschien € 10 miljoen schuld moeten maken.

De heer **Van der Elst** (ONS Voorschoten): Ik weet niet waar de heer Maassen het woord "moratorium" vandaan haalt, want dat woord heb ik niet genoemd. Ik zeg ook niet dat we Voorschoten onder een kaasstolp gaan zetten. Ik waak alleen voor twee belangrijke onderdelen die in de Nota schuldenbeheersing niet genoemd worden. Maar ik was nog niet helemaal klaar met mijn betoog. Mag ik doorgaan?

De **voorzitter**: U mag uiteraard vervolgen.

De heer **Van der Elst** (ONS Voorschoten): Dus wat vindt de provincie ervan, niet over tien jaar maar volgend jaar? Dat vinden we belangrijk.

Er zijn twee brieven ontvangen. Die zijn niet zo lang; die zijn eigenlijk vrij beknopt. Dat leest ook wel zo makkelijk, want de provincie laat vrij duidelijk in ieder geval vier punten doorschemeren. Die wil ik één voor één allemaal noemen. Ten eerste de structurele jaarlijkse overschotten uit de Programmabegroting 2019-2022. De provincie geeft in haar brief letterlijk aan welke bedragen daar staan. Of we het maar even willen organiseren! Het tweede punt is de constatering dat er in 2019 geen nieuwe bezuinigingen, taakstellingen en ombuigingen zijn opgenomen. Dat bevestigt de provincie. Dat beperkt volgens ons je ruimte. Ten derde zijn er al ingeboekte structurele maatregelen, waarmee bedoeld wordt op maatregelen in de begroting voor 2018. De provincie stelt: als die niet gerealiseerd worden, dan kan er geen sprake zijn van doorschuiven in de tijd. Afwijkingen moeten gedekt worden door nieuwe structurele en reële dekkingsplannen. Dat is geen moratorium dat wij willen voorstellen; ik citeerde letterlijk uit het briefje van de provincie. Dat is de organisatie die ons niet zo heel lang geleden onder preventief toezicht gesteld heeft; dat wil ik ook de heer Maassen in herinnering brengen. Wij weten zeker dat de inwoners dat niet nog een keer willen. Wij zitten hier om de verantwoordelijkheid te pakken om als oppositie alles te doen om dat tegen te gaan en te waarschuwen als we naar die kant afglijden. Zo is dat.

Ten vierde wordt in de twee brieven van de provincie gewaarschuwd en gemotiveerd waarom het preventief toezicht is komen te vervallen. De provincie waarschuwt expliciet middels een aandachtspunt voor een oplopende schuldpositie. De provincie verwijst in haar brieven niet naar de nettoschuldquote van 100% die de VNG hanteert. De provincie hanteert helemaal geen ratiocriteria, zoals de VNG die hanteert.

De provincie zegt met zoveel woorden alleen: Voorschoten, let goed op uw zaak; jullie zijn heel wat van plan daar, maar we are watching you. Dat is wat er staat; dat is althans wat wij lezen.

Die twee brieven geven aan dat de provincie schijnwerpers heeft gezet op de kaders die in deze Nota schuldenbeheersing worden geschetst. Wij staan daar niet alleen voor; de provincie kijkt mee.

De heer **Van den Dool** (VVD): Ik heb een vraag over de maximale schuld die de fractie van ONS Voorschoten ter discussie stelt. Dit is een raamwerk van een aantal regels die wij onszelf opleggen waarin we onze schuld kunnen beheersen. Daar hoort wel een maximum bij. Het is net zoals wanneer je een huis wilt kopen en aan een bank vraagt: wat kan ik lenen en kan ik dit huis kopen? Dan komt de bank aan de hand van een aantal criteria op een bedrag uit dat je maximaal zou kunnen lenen. Dat hoeft niet; dat geldt hier ook niet voor. Wij gaan investeringen doen en de gemeenteraad is er elke keer bij als een maatregel genomen wordt die geld kost en waarmee op een gegeven moment een schuld wordt opgebouwd. Die schuld is gemaximaliseerd; dat is logisch. Dan vraag ik de fractie van ONS Voorschoten welke schuld zij ons als maximum wil opleggen. Dan moeten we er heel goed over nadenken dat u dan heel hard nee zult moeten zeggen bij de komende maatregelen die we moeten gaan nemen; daar zitten een heleboel kostbare dingen bij. Dat zijn ook dingen die toekomstige Voorschotenaren – u noemde de komende generaties al – pijn gaan doen als u daarop nee zegt. Nogmaals, wij willen ook niet hoger dan het maximum dat wij onszelf opleggen, maar dat is een keurig en beheerst berekend maximum, dat wij nu ook niet in één keer gaan vullen. Wij zijn er bij het nemen van maatregelen elke keer bij en wij zullen – u kent de VVD-fractie – elke keer kijken waar wij de kosten kunnen beheersen. Wat is voor u een aannemelijk maximum?

De heer **Van der Elst** (ONS Voorschoten): Een aannemelijk maximum? Dan zou ik me ertoe laten verleiden om een bedrag te noemen. Het is het minimum. We hadden liever gezien dat je eerst had gekeken wat je nodig hebt aan kapitaal en dat je vervolgens naar de invulling van die kapitaalbehoefte kijkt en niet andersom. Want op deze manier, als je 23 pagina's lang aangeeft wat de noodzaak en de onafwendbaarheid zijn van deze ruime facilitering, heb je in no time iets wat niet meer hypothetisch is maar wat als reëel geldt.

De **voorzitter**: Er is veel reactie op die woorden.

De heer **Andringa** (D66): Dit is de essentie van wat de heer Van der Elst eerder heeft gezegd en dit is precies de fout die Voorschoten in het verleden heeft gemaakt en die ONS Voorschoten hier heel graag wil herhalen: eerst bepalen waar we allemaal geld aan willen uitgeven en dan vervolgens gaan bedenken hoe we daar het budget bij vinden. Als je heel graag je schulden wilt laten oplopen, doe je dat op die manier. Juist door te zeggen dat we eerst een kader stellen van hoeveel investeringsruimte we verantwoord vrij kunnen maken voordat we vervolgens gaan bepalen waaraan we dat geld uitgeven, zorg je ervoor dat je je budget onder controle houdt. In alle eerlijkheid: als we de lijn van de heer Van der Elst zouden volgen, weten we zeker dat de provincie volgend jaar weer op de stoep staat en dat we weer terug bij af zijn.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Ik wil daaraan toevoegen dat het voor mij nieuw is dat 23 pagina's aan technisch-financiële onderbouwing het stuk slechter maken. Het gaat hier inderdaad om abstracte kaders. Daar moet een onderbouwing bij zitten. Wij zijn eigenlijk ontzettend blij met die 23 pagina's onderbouwing. Die geven aan dat dit niet zomaar een bedrag is op een A4'tje, dat we op een achternamiddag bedacht hebben. Het gaat ook niet alleen om een VNG-ratio. Er is goed bekeken of dit een haalbaar bedrag is. Ik vraag me af wat de fractie van ONS Voorschoten dan liever had gezien.

De heer **Van der Elst** (ONS Voorschoten): In antwoord op de vraag van de heer Andringa: wij hebben niet zozeer gezegd waaraan we het geld zouden willen uitgeven. Nee, bij een investeringsbehoefte gaat het erom hoeveel je nodig hebt. Ik heb al eerder de vergelijking gemaakt met het groter maken van je zolder of schuur: als je meer opslagcapaciteit hebt, staat het in no time weer vol. Zo gaat dat met faciliteren. Het komt niet alleen uit mijn koker. In het bedrijfsleven is het niet zo uitzonderlijk dat je eerst kijkt naar een financieringsnoodzaak, een financieringsbehoefte vaststelt en vervolgens op zoek gaat naar hoe je dat invult.

In antwoord op de vraag over de 23 pagina's: nee, we vinden niet dat die de nota slechter maken, maar ze laten wel nog duidelijker zien dat twee elementen niet genoemd worden, niet in de eerste 13 pagina's en ook niet in 23 pagina's: wat vindt de provincie en wat vinden Voorschotenaren over tien jaar?

De heer **Maassen** (SP): Als ik de fractie van ONS Voorschoten goed heb beluisterd, zegt de heer Van der Elst eigenlijk: ik wil geen investeringsplafond; ik wil gewoon elke keer dat er geld nodig is, bepalen of we dat dan gaan uitgeven of niet en ik wil niet van tevoren bepalen wat het plafond is. Dat hoor ik u zeggen. Klopt dat?

De heer **Van der Elst** (ONS Voorschoten): Het is minder zwart-wit dan zoals het nu wordt voorgesteld. We hebben nu een programmabegroting, die is aangenomen; daar hebben wij mee ingestemd. Wij realiseren ons heel erg goed dat dat het erg moeilijk zal worden om die te realiseren. Wij zijn alleen bang dat als je de programmabegroting naast deze Nota schuldenbeheersing legt, te veel verschillen lijken te ontstaan, omdat er een facilitering van hier tot Jericho is ontstaan: € 10 miljoen in de eerstkomende tien jaar. Dat heb ik niet in de programmabegroting gezien. Dat is waar het me om gaat.

De heer **Maassen** (SP): Ik zie juist een voorstel waarin wordt aangegeven dat het de komende tien jaar absoluut niet meer mag zijn dan € 10 miljoen, terwijl het in uw benadering alle kanten op kan exploderen. Het lijkt mij dus juist heel verstandig om wel die kant op te gaan.

De heer **Van der Elst** (ONS Voorschoten): Het één sluit het ander niet uit. Wat ons niet bevalt, is dat de weg naar de bank nu al op zo'n ruime schaal wordt ingezet, terwijl de invulling nog helemaal niet aan de orde is, ook niet in de programmabegroting.

Tot slot: samen met het CDA steunen we het door de PvdA opgestelde amendement, waarin erop wordt aangedrongen om verkoop van eigendommen van de gemeente, vastgoed in het bijzonder, te gebruiken voor schuldreductie. Als we dat niet doen, komen we nooit van die schuld af, want de terugverdien capaciteit van onze gemeente is te klein.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Voorzitter. Onze fractie heeft in de commissievergadering al aangegeven dat wij eigenlijk heel blij zijn met deze nota, die wij wél als kaderstellend zien. Wij vinden het ook heel vertrouwenwekkend dat op 23 pagina's scenario's doorgerekend zijn, waardoor we weten hoe we ervoor staan en hoe het zich de komende jaren zou kunnen ontwikkelen. Allereerst is er duidelijkheid over de huidige financiële situatie van Voorschoten. Wij lezen in deze nota dat er geen acuut risico is maar dat we waakzaam moeten zijn. Vervolgens wordt die waakzaamheid vertaald in een raamwerk. De wethouder had het in de commissievergadering over een soort raamwerk waarbinnen we kunnen schilderen. Het raadsvoorstel dat hier ligt, legt die waakzaamheid om in een aantal concrete regels. We denken dat dat belangrijk is, want die geven ons duidelijkheid over de financiële grenzen bij de inhoudelijke discussie die we later gaan hebben bij de meerjarenbegrotingen die we nog vast gaan stellen. We weten nog niet wat we dan gaan doen, maar

we weten wel dat we waarschijnlijk moeilijke beslissingen moeten nemen over wat we wel of niet kunnen doen voor Voorschoten voor de toekomst.

Bij de vaststelling van die regels vinden wij het wel belangrijk dat er ruimte blijft voor creativiteit. Voorschoten moet inderdaad zeer zeker niet op slot; er moet geen moratorium komen. Het raadsvoorstel geeft die mogelijkheid onder voorwaarden: in principe hebben we dat schuldenplafond en als wij incidentele inkomsten hebben uit verkoop, gaat dat geld in principe gewoon naar de reserve, zoals we tot nu toe ook altijd gedaan hebben, want daarmee wordt onze schuldenpositie verbeterd. Maar we willen wel mogelijkheden houden om daar zo nu en dan anders over te beslissen, bijvoorbeeld in het geval dat iedereen in gedachte heeft, het Cultureel Centrum, dat al eerder ter sprake is gekomen. We weten dat we dat gaan sluiten, vooral omdat de exploitatielasten gewoon niet meer op te brengen zijn, maar we weten ook dat we daarmee een voorziening voor Voorschoten wegnemen. Als we dan zeggen dat we gaan kijken of we met incidentele inkomsten daaruit iets kunnen doen om die voorzieningen te compenseren, zonder dat wij er daardoor in schuld op achteruitgaan, dan vind ik dat we dat toe moeten kunnen laten en dat we daar de ruimte voor moeten laten. Ik denk dat daar ook een gevoel van rechtvaardigheid mee is gemoeid. Als wij mensen vertellen dat hun voorzieningen verdwijnen en dat we daar niets aan kunnen doen omdat het voor ons ontzettend belangrijk is dat we de schuld naar nul terugbrengen – er is op zich geen reden voor om daarvan uit te gaan, zolang wij maar niet in problemen komen – denk ik dat Voorschoten dat niet accepteert. Ik denk ook niet dat onze fractie dat wil accepteren. We zullen daarom in deze vorm zeker niet meegaan met amendement 054.

De heer Zoetemelk (CDA): Voorzitter. We hebben in de commissie Planning en Control en de commissie Burger en Bestuur uitgebreid over dit stuk gesproken. Daar zijn heel veel technische aspecten voorbijgekomen. Het voorliggende stuk heeft mij in ieder geval geholpen om een goed beeld te krijgen van de financiële positie. Wat dat betreft ben ik dus blij met die 23 pagina's. Die zijn alleen maar goed geweest om een reëel beeld te krijgen, maar ik merk daarbij wel op dat het een momentopname is. Ik heb gehoord dat de decembercirculaire, die eraan komt, niet zal meevalen voor Voorschoten. Het is dan ook goed om ons te realiseren dat we kaders moeten stellen, omdat we anders binnen die kaders geen discussie kunnen voeren. Het punt is dat die kaders ons juist helpen om een discussie te kunnen voeren over onze toekomst. Ik noem het dan ook "een kader zonder vrijbrief". Ik was in het voortraject bang dat wij de coalitie in feite een vrijbrief gaven om binnen die € 10 miljoen alle ruimte te hebben om alles te beslissen wat zij maar wilde. Dat blijkt niet zo te zijn. De genoemde discussie heeft mij gerustgesteld. Ik vind dat het, zeker als het geen

vrijbrief is, ons eigenlijk alleen maar helpt om binnen die kaders goede beslissingen te nemen.

Er ligt ook een amendement voor. Het amendement is heel duidelijk. De daarin opgenomen overwegingen geven eigenlijk aan waar we mee bezig zijn met het stuk dat we nu behandelen. Het heet "schuldenbeheersing", terwijl we als raad ooit uitgingen van schuldreductie. Daar is het amendement ook op gericht. Wij zeggen in het amendement dat we in ieder geval moeten gaan voor verlaging van de schulden; of laten we dat nu "de beheersing van de schulden" noemen. We doen dat door middel van het verkopen van het zilvergoed. Ik wil nog iets herhalen wat daar misschien iets buiten ligt. We zijn net een stuk zilvergoed kwijtgeraakt aan Leiderdorp, namelijk Daan Binnendijk. Dat helpt ons ook weer in onze financiële positie. Laten we in die lijn doorgaan, zodat we Voorschoten financieel gezond krijgen en zodat we binnen dit kader daar alle keuzes in hebben.

De heer **Maassen** (SP): Ik weet dat de fractie van het CDA zich de afgelopen jaren ontzettend heeft ingezet om financiële ruimte te creëren om het zwembad te behouden. Bij de Taskforce Zwembad was één van de opties om het zwembad te integreren met een nieuw te bouwen sporthal en om de verkoop van de huidige plek van de sporthal te gebruiken als budget voor dat nieuwe zwembad. Uw amendement zou dat onmogelijk maken, omdat u voorstelt dat alle incidentele inkomsten uit verkoop moeten worden ingezet om de schuldpositie te verminderen. Is dat een juiste conclusie en hoe zou u dat oplossen?

De heer **Zoetemelk** (CDA): Volgens mij hebben we over het zwembad gezegd dat er kapitaallasten vrijvallen. Dat is volgens mij iets anders dan zilvergoed. Dat zijn kapitaallasten die vrijvallen en die we gewoon rechtstreeks kunnen gebruiken voor het zwembad. Dat hebben we gezegd.

De heer **Maassen** (SP): Niet in het voorbeeld dat ik aangeef, wat één van de opbrengsten van de taskforce was.

De heer **Zoetemelk** (CDA): Ja, maar ik zei al dat het bedrag dat in 2023 vrijvalt uit de kapitaallasten, genoeg is om het zwembad open te houden.

De heer **Van den Dool** (VVD): Als we iets verkopen, is het goed dat we dat dan in de schuldenreductie doen; dat is ook wat we in principe in de praktijk nu al doen. Als we dat doen, kunt u mooi zeggen dat we de schulden hebben gereduceerd, maar als u een paar maanden later voor de keuze staat om een grote uitgave te doen, moet u

dan ook eerlijk zijn als u dat amendement wilt. Dan doet u immers wel een greep uit dezelfde reserve waarover u eerst een feestje vierde omdat u de schulden had gereduceerd. Als je die koppeling niet zo hard maakt als u wilt, is dat wel mogelijk. Dat betekent niet meteen dat je daar altijd gebruik van moet maken, maar het is dan wel mogelijk. Anders is het een beetje raar dat u de ene week een mooi persbericht heeft en de andere week het tegenovergestelde. Dan verwacht ik wel dat u eerlijk gaat uitleggen dat u een greep uit de reserve doet om iets te bekostigen.

De heer **Zoetemelk** (CDA): Die reserve groeit dan alleen maar als we zaken verkopen. Dan zou je daar dus ook iets mee kunnen doen wat echt noodzakelijk is. Dus waarom zou je die keuze niet kunnen maken? Die ruimte is er altijd. Het is alleen een belangrijk signaal dat we nu zeggen: jullie zeggen als coalitie dat we tot schuldbeheersing moeten komen en wij hebben ooit gevraagd om schuldreductie. Ik heb al gezegd dat ik helemaal achter dit plan sta. Ik vind de kaders prima en ik vind de ruimte daarbinnen duidelijk om die te gebruiken om naar onze toekomst te kijken. Ik denk dus dat wat ik heb gezegd, heel positief is. Ik denk dat dit amendement ons alleen maar helpt om kritisch naar onszelf te kijken en er in ieder geval voor te zorgen dat die schuldbeheersing werkelijk plaatsvindt.

De heer **Andringa** (D66): Voorzitter: De Nota schuldenbeheersing creëert een balans tussen een gezonde structurele financiële huishouding van de gemeente en het creëren van investeringsruimte nu en in de toekomst. Dat is belangrijk, omdat we, zoals ook al door anderen is opgemerkt, ervoor moeten zorgen dat de gemeente niet op slot gaat en dat er geen moratorium op investeringen komt, maar ook dat we fouten uit het verleden niet herhalen. Daarom zijn wij blij met deze Nota schuldenbeheersing. Wel moesten twee wat meer politieke vragen voor ons beantwoord worden. De eerste was: moeten we nu op deze manier een kader stellen? Voor ons staat als een paal boven water dat we dat nu moeten doen. Laat ik een analogie gebruiken. Toen ik afgelopen zomer zonnepanelen op mijn dak legde – gezien het stemgedrag van zojuist van de fractie van ONS Voorschoten over de verduurzaming van gemeentelijk vastgoed snap ik dat dat voor haar een ingewikkeld onderwerp is – heb ik eerst vastgesteld welk budget ik daarvoor ter beschikking had. Vervolgens heb ik gekeken welke investeringen ik binnen dat budget kon doen om tot een optimaal rendement te komen. Ik begin met een budget en ik ga daarna pas kijken waaraan ik mijn geld uitgeef en hoeveel geld ik bereid ben uit te geven. Dat heet: een kader stellen.

De heer **Van der Elst** (ONS Voorschoten): Waarom is het installeren van zonnepanelen voor ons een ingewikkeld traject? We kunnen zelf ook uitrekenen dat je die din-

gen in zes of zesenhalf jaar terugverdient. Wat is daar verder moeilijk aan? Kunt u dat nader aangeven?

De heer **Andringa** (D66): Dat kan ik best. Volgens mij heeft zojuist één partij tegen een plan gestemd om het gemeentelijk vastgoed in Voorschoten te verduurzamen. Dat was ONS Voorschoten. Vandaar mijn opmerking. Ik was erg verbaasd dat een partij die zichzelf ooit "duurzaam" noemde, zich als enige keert tegen enig onderzoek en enigszins geld uitgeven aan een onderzoek naar verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed. Dat past niet echt goed bij de partij.

De **voorzitter**: We lopen het risico dat we nu de discussie over het vorige agenda-punt gaan overdoen. Dat lijkt me niet aan de orde. Ik zou dus willen vragen om de heer Andringa over dit onderwerp, de schuldenbeheersing, door te laten gaan met zijn betoog.

De heer **Andringa** (D66): Dat is goed, voorzitter. Het was alleen maar een analogie in het bredere idee dat je ervoor zorgt dat je eerst je kader bepaalt en daarna pas bepaalt waaraan je het geld wilt uitgeven. Dat is precies wat het college op dit moment doet met de Nota schuldenbeheersing. Daarom vinden we dat een verstandige keus.

Er is nog een tweede politieke vraag die voor ons relevant was. Dat betrof het derde beslispunt en het amendement dat door een aantal partijen is voorbereid. Wat moet je nou doen als je incidentele meevallers of incidentele opbrengsten hebt uit de verkoop van vastgoed? We begrijpen de opmerking van de heer Maassen daarover wel, maar toch steunen we dit amendement van harte. De reden daarvoor is betrekkelijk simpel. De insteek moet altijd zijn dat we onze schulden moeten reduceren. Als er opbrengsten vanuit verkoop van vastgoed ontstaan, vindt D66 dus dat de insteek moet zijn dat we die opbrengsten gebruiken voor schuldreductie. Dat is nu niet helder verwoord in het derde beslispunt en wordt veel duidelijker in dit amendement. Dat neemt niet weg dat wij als gemeenteraad altijd de mogelijkheid hebben om op enig moment gemotiveerd te zeggen: we weten dat dit het kader is maar we kunnen daar een andere keuze in maken. Die mogelijkheid is er; dat is het antwoord op de vraag van de heer Maassen. Of dat bij het zwembad of bij een andere situatie op dat moment beoordeeld wordt als de keuze die we dan moeten maken, moeten we dan bekijken, maar wij steunen het in het amendement verwoorde uitgangspunt dat we opbrengsten uit verkoop van gemeentelijk vastgoed in principe voor dit doel moeten inzetten. Dus steun voor het voorstel en ook steun voor het amendement van onder andere de Partij van de Arbeid, het CDA en ONS Voorschoten.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Ik hoorde de heer Andringa eigenlijk zeggen dat hij vindt dat in principe op ieder moment een afweging gemaakt moet worden over wat er gedaan moet worden met de incidentele inkomsten. Dat komt overeen met het huidige raadsvoorstel maar hij vertaalt dat in steun voor het amendement, dat dat "in principe" weghaalt en categorisch zegt: nee, dit gaan we nu doen, met de verwijzing dat we dan zo nu en dan misschien onze eigen kaders gaan breken. Ik vind dat toch wel een beetje een opmerkelijke opstelling.

De heer **Andringa** (D66): Ik realiseer me dat dat in grote mate een kwestie van semantiek is. Die semantiek is er altijd, omdat de raad altijd en in elke situatie opnieuw een besluit neemt, opnieuw een afweging maakt en opnieuw moet bepalen of de raad besluit om af te wijken van eerder genomen besluiten. Dat is altijd de taak van de gemeenteraad. In dat opzicht was op een gegeven moment in één van de commissievergaderingen ook sprake van de vraag of je er dan niet in moet opnemen dat de raad altijd van een besispunt kan afwijken. Dat kan, maar dan moet je dat bij elk raadsvoorstel in de toekomst blijven doen, want dat kan altijd. Het gaat erom dat de verwoording wat ons betreft nu wat vrijblijvend is en dat wij ons kunnen vinden in de tekst van het amendement, dat zegt dat schuldreductie het doel moet zijn. Wij vinden de huidige verwoording wat vrijblijvend. Hiermee wordt duidelijker richting gegeven: het doel is schuldreductie. Daar kunnen we als raad op enig moment natuurlijk altijd van afwijken.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Ik vind het wel een goede gewoonte dat je, als je voornemens bent om op bepaalde momenten van iets af te wijken, dat dan ook direct aangeeft en dat je dat dan niet boven de markt laat hangen als "u kunt ons natuurlijk niet altijd vertrouwen op ons woord". Maar goed, dat is misschien een kwestie van semantiek.

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Voorzitter. Wij zijn blij dat de nota er is en ook dat er gekeken is naar schuldenbeheersing in relatie tot het voorzieningenniveau in Voor- schoten in plaats van uitsluitend naar schuldreductie. Als je uitsluitend naar schuld- reductie kijkt, kan dat immers natuurlijk leiden tot achteruitgang in de voorzienin- gen en dat is onwenselijk. De nota biedt een goed theoretisch kader voor de finan- ciële positie in de komende tien jaar. We zijn zeer blij dat uit dat kader blijkt dat er zeker nog investeringsruimte is om alle ambities uit het coalitieakkoord te kunnen realiseren of dat er in ieder geval enige ruimte is om dat te kunnen doen. We vinden het ook belangrijk dat regelmatig naar deze cijfers wordt gekeken, want zoals ge- zegd is het een theoretisch kader. De praktijk zal moeten leren hoe goed het theo- retische kader werkt. We zien er dus naar uit om hiermee aan de slag te gaan.

Tot slot een vraag aan de wethouder. Hoe kijkt hij aan tegen de uitleg van het amendement van D66? Acht hij zich inderdaad gebonden door dat amendement om alles uit te geven aan reductie van de schulden in plaats van dat we per keer een afweging maken, zoals wij de intentie van het raadsvoorstel hebben begrepen?

De heer De Graaf (PvdA): Mevrouw de voorzitter. Ik ga maar eens even staan; er heeft vanavond nog niemand hier gestaan, althans vanuit de raad. Dat moet dan toch eens gebeuren, want dan is het er niet voor niets. En ik heb wat tijd opgespaard. Jullie kunnen nu dus jullie plezier op!

Ik wil de behandeling van de Nota schuldenbeheersing aangrijpen om met de raad en het college het gesprek te starten over de ontwikkeling van een op Voorschoten toegesneden Zalmnorm; dat zal de VVD heel erg aanspreken. Je zou het "een soort toekomstige Cramwinckelnorm" kunnen noemen, maar ik zoom eerst even in op de Nota schuldenbeheersing en dan kom ik op die Zalm- of Cramwinckelnorm uit.

Het lijkt een cliché, maar Voorschoten staat echt voor grote uitdagingen. Neem de verduurzaming, neem de energietransitie, neem het blijvend realiseren van een voorzieningenniveau dat past bij Voorschoten als een aantrekkelijke werk- en woongemeente. Dat vergt investeringen, maar de gemeente heeft weinig geld en de raad heeft vorig jaar nog een motie aangenomen waarin gevraagd wordt om schuldreductie. Dat wringt, want Voorschoten beschikt over weinig financiële ruimte. Nieuwe investeringen zijn dus alleen mogelijk door het lenen van meer geld. Dan is er dus geen schuldvermindering maar schuldvermeerdering.

Dat leidt tot drie vragen die ik met u allen langs zou willen lopen: moeten we dit wel willen, die schuldvermeerdering, is dit onvermijdelijk en onder welke voorwaarden is dit verantwoord? De eerste vraag is dus: moeten we dit wel willen? Op zichzelf zou ik zeggen: liever niet. Ik denk dat iedereen dat diep in zijn hart vindt, want waarom zou je schulden aangaan? Een toenemende schuld zorgt immers voor meer jaarlijkse afschrijvingskosten. Ook de te betalen rente over schuld wordt steeds groter. Daardoor wordt de ruimte binnen de exploitatie steeds kleiner. Ik neem u mee in een voorbeeld. We nemen het jaar 2022 in scenario 3, het scenario dat het college voorstelt, en we gaan uit van extra leningen met een looptijd van vijftien jaar. Nu doe ik even een kleine rekensom. In de begroting voor 2019 wordt nog uitgegaan van een positief resultaat van € 319.000 in 2022. In de najaarsnota is dat al wat minder, maar dat vergeten we even. In de rekensom bij scenario 3 zien we een negatief resultaat van € 133.000. Dat is een verschil van € 452.000. Kortom, in dit

scenario moet in de begroting voor 2022 € 452.000 worden vrijgemaakt om de jaarlijkse kosten van die extra schuld van € 10 miljoen, als die er komt, te kunnen betalen. Die € 452.000 kunnen we dus niet ergens anders voor gebruiken en die loopt in de jaren daarna op tot € 1 miljoen en meer, allemaal in het maximum van de scenario's. Ik weet natuurlijk wel dat het om een theoretisch scenario gaat en dat de werkelijkheid er anders zal uitzien, maar dit laat wel zien wat er kan gebeuren als we dit scenario volgen. Kortom, moeten we dit wel willen?

Dan vraag 2: is het onvermijdelijk? Ik denk eigenlijk dat we daar kort over kunnen zijn. Als – nogmaals: als – we inderdaad serieus werk willen maken van een bruisend, aantrekkelijk en duurzaam Voorschoten, dan zijn nieuwe investeringen inderdaad noodzakelijk en die kunnen helaas niet zonder extra te lenen, dus met meer schuld. Dat is niet hetzelfde als zeggen dat alles in Voorschoten dan blijft zoals het is. Soms zullen pijnlijke keuzes noodzakelijk zijn. Wij als Partij van de Arbeid zullen daarbij altijd trouw blijven aan onze wortels als sociaaldemocratische partij.

Dan kom ik bij de derde en misschien belangrijkste vraag: onder welke voorwaarden is schuldvermeerdering verantwoord? En welke set afspraken is minimaal noodzakelijk om schuldvermeerdering verantwoord te maken? Om te beginnen zijn we het eens met het college dat er stringente beleidsregels moeten zijn voor een beheersing van de schuldontwikkeling. Het jaarlijkse investeringsplafond van € 100.000 aan afschrijvingslasten voor nieuwe investeringen is hiervan een onderdeel. Hetzelfde geldt voor het maximeren van het plafond voor de korte- en langetermijnschuld op € 53 miljoen. Maar dit is niet genoeg voor zo'n set afspraken en beleidsregels. Er hoort iets bij, namelijk de beleidsregel dat incidentele inkomsten uit de verkoop van onroerend goed moeten worden ingezet voor verlaging van de schuldpositie van de gemeente en dus niet voor het dichten van gaten in de begroting, zoals over 2018 gebeurt. Want die hele € 1,7 miljoen of € 1,5 miljoen die uit de verkoop van de panden ontstaat, gaat straks allemaal naar het dichten van het gat in 2019. Over deze beleidsregel gaat het amendement van onze drie partijen dus. Het draagt volgens ons bij aan het beheersen van de schuldpositie en zorgt ervoor dat het beslag van de schuldontwikkeling op de jaarlijkse exploitatie zo veel mogelijk wordt beperkt.

De heer **Van den Dool** (VVD): De PvdA wijst erop dat wij geld moesten vrijmaken voor een eventuele last maar dat we dat uit de reserve hebben gehaald. Als de PvdA dat niet wil, zou ik graag willen zien hoe zij dat dan oplost. Want het is makkelijk om erop te wijzen dat er geen greep uit de reserve mag worden gedaan als wij een incidentele last hebben, maar dan moet u wel met een oplossing komen.

De heer De Graaf (PvdA): Heeft u nog even geduld? Dan kunt u daarna de vraag opnieuw stellen en kijken of wij dicht bij elkaar komen met het alternatief voor die Zalmnorm van uw partij.

Maar daarmee zijn we er dus nog niet, want stevige beleidsregels over de schuldpositie hebben weinig betekenis wanneer we ons bredere financieel instrumentarium en onze begrotingsregels niet verder aanscherpen. Er valt wat dat betreft nog een wereld te winnen. Ik ga op een aantal punten in. Allereerst dienen doel en functie van voorjaarsnota, kadernota en najaarsnota aanzienlijk scherper te worden vastgelegd. Een voorjaarsnota moet anders dan in bijvoorbeeld 2018 niet alleen informatie verschaffen over mee- en tegenvallers, maar moet ook voorstellen doen over de bijstelling van de begroting om die sluitend te houden. Voorjaarsnota en najaarsnota moeten als sturingsinstrument worden gezien: hoe sturen we bij? De najaarsnota behoort niet als mosterd na de maaltijd na de begrotingsbehandeling te verschijnen. Dat zal wat die nota's betreft de inzet van de PvdA zijn bij de besprekingen die we hier begin volgend jaar over hebben.

In de tweede plaats moeten gemeenteraad en college volgens de Partij van de Arbeid scherper worden in het vinden van de dekking van kosten van nieuwe projecten. We moeten met elkaar helder afspreken en in een beleidsregel vastleggen dat er altijd sprake moet zijn van een alternatieve dekking; zonder dekking bij wijze van spreken geen behandeling van het voorstel. Dat kan waarschijnlijk niet, maar als uitgangspunt zou je dat moeten vastleggen. Daarbij moet niet te snel een greep worden gedaan in de kas van de reserves.

Ten slotte willen wij graag met u het gesprek voeren over de omgang met uitgaven op beleidsdomeinen en taakvelden waarvan we wel weten dat die tot meerkosten leiden, maar nog niet weten hoeveel. Nu worden die soms – of vaak; ik weet het niet – niet begroot in de meerjarenbegroting; zie bijvoorbeeld de jeugdzorg. Dan moet je daarna niet verbaasd zijn dat je meer uitgeeft dan er binnenkomt en dat je met een overschrijding van je begroting wordt geconfronteerd. Beleidsvoornemens en te voorziene tegenvallers dienen in de begroting te worden meegenomen. Dat leidt tot voorzichtiger begroten, waardoor je af en toe ook eens een meevaller mag verwachten; dat zal heel verrassend zijn voor Voorschoten.

Ik rond af. Wij zien de besluitvorming over schuldenbeheersing als eerste en belangrijke stap naar stevigere beleidsregels voor een gezond en beheerst begrotingsbeleid. Dat zal soms leiden tot het maken van scherpe en lastige keuzes, maar het leidt er wel toe dat schuldontwikkeling beperkt kan blijven, waardoor er meer finan-

ciële ruimte binnen de begroting blijft voor projecten en voorzieningen die belangrijk zijn voor Voorschoten. Het amendement van de PvdA, het CDA en ONS Voorschoten is een eerste stap in de richting van wat ik, misschien wat gekscherend, "de Cramwinckelnorm" noem. Ik heb het vertrouwen dat de wethouder van financiën onze opvattingen over een steviger begrotingsbeleid deelt. Daarom vinden wij het voorstel – na aanvaarding van ons amendement – verantwoord. Het amendement, dat ook wordt ingediend door ONS Voorschoten en het CDA, luidt:

"Amendement 054.

De raad van de gemeente Voorschoten, in zijn vergadering bijeen d.d. 13 december 2018,

gezien het raadsvoorstel nr. Z/18/026293/107111,

overwegende dat:

- goede en toekomstgerichte voorzieningen noodzakelijk zijn, waardoor Voorschoten een aantrekkelijke gemeente blijft om te wonen en te werken;*
- het investeren in verduurzaming en toekomstbestendige voorzieningen daarvan deel uitmaakt;*
- dit de komende jaren een jaarlijkse stijging van de kapitaallasten impliceert;*
- het belangrijk is dat de gemeente heldere uitgangspunten formuleert met betrekking tot de ontwikkeling van de schuldpositie;*

constaterende dat:

- het voorstel van het college terecht vasthoudt aan een jaarlijks investeringsplafond voor nieuwe investeringen van maximaal € 100.000 aan afschrijvingslasten per jaar,*
- het voorstel het plafond voor de korte en lange schuld vaststelt op € 53 miljoen;*
- de gemeente, anders dan sommige andere gemeentes, over beperkte mogelijkheden beschikt voor schuldenaflossing;*
- hierdoor een situatie dreigt te ontstaan waarbij op kortere dan wel langere termijn het plafond voor de korte en lange schuld wordt bereikt;*
- het daarom wenselijk is om in de Nota schuldenbeheersing heldere afspraken te maken over de aanwending van incidentele opbrengsten uit de verkoop van gemeentelijke eigendommen ter beheersing van de schuldenlast;*

Besluit:

Beslispunt 3 te vervangen door de volgende tekst:

'Incidentele inkomsten uit de verkoop van onroerend goed worden ingezet voor de versterking van de liquiditeitspositie en daarmee de vermindering van de schuldpositie van de gemeente.'"

De heer **Maassen** (SP): Nou, dan ga ik ook maar staan.

De **voorzitter**: U heeft aanzienlijk minder minuten dan de heer De Graaf van de Partij van de Arbeid had toen hij daar ging staan.

De heer **Maassen** (SP): Ik heb minder minuten dan het aantal minuten dat hij zojuist opgemaakt heeft.

Voorzitter. Als je als laatste aan de beurt komt, is het voordeel dat je ook even kunt kijken wat de verschillende partijen hebben gezegd en hoe dat past bij hun houding in het verleden, want we hebben het natuurlijk al een tijdje over de financiële situatie van Voorschoten. Het valt op dat de meeste partijen erg consistent zijn. ONS Voorschoten zat in de twee colleges die heel erg veel geld hebben opgemaakt en wil ook nu geen maximale norm om te beperken dat er verder geleend wordt. Het was CDA-wethouder Daan Binnendijk, gelukkig weer onder de pannen in Leiderdorp, die een streng herstelplan opstelde waarin bijna geen ruimte meer was voor nieuw beleid. Hoe belangrijk het ook was dat dat herstelplan op dat moment werd aangenomen of dat er in ieder geval een herstelplan werd aangenomen, in de behandeling van de begroting voor het jaar 2018 en van het herstelplan is vorig jaar vanuit een aantal fracties – met name de fracties van de SP, GroenLinks en de PvdA – heel erg veel kritiek geweest op dat herstelplan, omdat dat alle ruimte afgrensde om nog iets te kunnen doen. Dat is precies wat er zo goed is aan het voorliggende plan voor schuldenbeheersing: het geeft binnen de kaders van het herstelplan en de gesprekken met de provincie de gemeente Voorschoten de ruimte om toch nog iets van geld te hebben voor nieuw beleid, niet alleen dit jaar en deze collegeperiode maar nog verder. Natuurlijk is dat nodig, want het is echt een illusie om te denken dat in 2025 geen beleid meer moet worden gemaakt of dat dan geen geld meer nodig is. Natuurlijk zijn er altijd nieuwe omstandigheden, nieuwe begrotingen en nieuwe keuzes die gemaakt worden waarvoor ook geld nodig is. Dat is zo goed aan het college en

aan deze nota: daar is over nagedacht en die ruimte is vrijgemaakt. Dat is echt een compliment van mijn fractie.

Tijdens de begrotingsbehandeling van vorig jaar waren, zoals ik al zei, de fracties van GroenLinks, de PvdA en de SP erg kritisch, ook op het feit dat elke vrije euro die beschikbaar kwam, werd ingezet voor schuldreductie. De fracties van de SP, GroenLinks en de PvdA vonden dat dat geld niet alleen daarnaartoe moest gaan, omdat dat bijvoorbeeld ook ging over het bezuinigen op voorzieningen, maar het geld ging naar de schuldreductie. Daarom vind ik het heel vreemd dat de fractie van de PvdA nu zo strak zit op geld vrijmaken voor alleen maar schuldreductie: elke vrije euro die binnenkomt, gaat naar schuldreductie. Vorig jaar vond u het tegenovergestelde.

De heer **De Graaf** (PvdA): Met alle eerbied, dit is natuurlijk flauwekul. Dit is echt flauwekul. Wij zeggen helemaal niet dat al het geld dat we hebben, naar schuldreductie moet gaan. Wij accepteren dat er schuldvermeerdering plaatsvindt, maar tegelijkertijd moet je, als je kijkt naar een solide financieel beleid, naar meer kijken dan naar je schuldenpositie. Je moet ook kijken naar je reguliere begrotingsbeleid en je moet ervoor zorgen dat je op de lange termijn als gemeente over voldoende middelen beschikt om die voorzieningen overeind te houden en te investeren waarvoor dat mogelijk is. Dat heb ik ook in mijn verhaal aangegeven. Als je dat niet doet, kom je op termijn jezelf tegen, u ook.

De heer **Maassen** (SP): Met die analyse ben ik het helemaal eens: je moet altijd een overweging maken. Dat is precies wat er zo goed is aan deze nota, maar het amendement van de PvdA met andere partijen stelt voor om geld dat binnenkomt door verkoop van panden, per definitie te besteden aan schuldreductie, terwijl uw voorganger Henk Overbosch vorig jaar bij de begrotingsbehandeling juist een amendement indiende met als strekking dat het geld niet alleen naar schuldreductie moet gaan. Dat is wat ik u verwijt.

De heer **De Graaf** (PvdA): Ik wilde het begrip vanavond niet gebruiken, omdat het zo'n negatieve bijklank heeft maar ik vind – nu praat ik alleen voor de Partij van de Arbeid – dat wij met elkaar de afgelopen jaren – ik zit nog niet zo lang in de raad – hebben laten zien dat wij wel wat financiële discipline mogen verwerven en dat juist het formuleren van deze afspraak een bijdrage levert aan die financiële discipline. Als je dat niet doet, krijg je echt situaties zoals ook in dit jaar. We hebben € 1,5 miljoen netto verworven. Daarvan is nu al 8 ton of 7,5 ton nodig om de begroting een beetje sluitend te houden. Dat bedrag wordt straks nog groter, omdat er ook nog de tegenvallers zijn van de jeugdzorg. Het is een gemakzuchtige ontwikkeling die dan

plaatsvindt. Die moet je op een bepaalde manier via een veel stringenter beleid proberen te veranderen.

De heer **Maassen** (SP): Ik constateer dat de PvdA vorig jaar bij de begrotingsbehandeling een amendement heeft ingediend waarin werd voorgesteld om de geraamde bedragen voor schuldreductie elk jaar te halveren. Dat vind ik niet helemaal consistent met het verhaal dat ik nu van de PvdA hoor.

De heer **Van den Dool** (VVD): In de tegenbegroting van de PvdA werd oorspronkelijk voorgesteld dat er ten aanzien van de schuldreductie gewoon een greep zou worden gedaan. Dat was de begroting die de heer De Graaf keer op keer aanhaalt. Hij spreekt zichzelf op dit punt echt volkomen tegen door nu een stringent beleid te willen gaan voeren. En nogmaals, dan moet u met voorstellen komen. U wilt over beleid praten zonder dat de cijfers er zijn. Ik kan u vertellen dat dat vrij lastig is, maar als u daar keer op keer over praat, moet u met voorstellen komen over hoe u bepaalde zaken gaat aanpakken, ook incidentele tegenvallers, zonder die greep uit de reserves te doen die u wilt voorkomen.

De heer **De Graaf** (PvdA): Volgens mij heb ik gezegd dat ik onder andere de voorjaarsnota en de najaarsnota een heel andere positie en status wil geven in ons begrotingsbeleid. Zolang wij voorjaarsnota en najaarsnota als informatieve nota's behandelen waar wel in staat wat er gaat gebeuren maar waarin geen correctie plaatsvindt zoals die bijvoorbeeld afgelopen jaar plaats heeft gevonden, kom je nergens. Ik geef dus wel degelijk aan welke instrumenten je kunt hanteren om veel steviger in te zetten op een sluitend begrotingsbeleid.

De heer **Van den Dool** (VVD): We zijn blij om te horen dat de heer De Graaf langzamerhand begint te begrijpen hoe de financiële cyclus werkt: in het voorjaar stel je kaders en stuur je bij, zodat je in het najaar de begroting kunt vaststellen. Dat weten wij al heel lang, maar ik weet niet wat u nu precies wilt. U heeft het namelijk ook over nota's. Dat zijn gewoon financiële opsommingen van hoe we ervoor staan. Dat heeft niet per se een bijstelling. Dat is gewoon hoe we ervoor staan. Daarna ga je praten over bijsturing. Dat doen we al. Ik ben blij dat u dat inzicht ook heeft. We verwachten dus heel veel van u in het voorjaar.

De heer **De Graaf** (PvdA): Laat ik een uitstapje nemen naar het kabinetsbeleid. Als het kabinet met de eerste suppletoire begroting komt, de voorjaarsnota, staat in die eerste suppletoire begroting wat op het terrein van de rijksbegroting de ontwikkelingen zijn op financieel gebied. Als er wordt geconstateerd dat er tegenvallers,

overschrijdingen of wat dan ook zijn, gaat de voorjaarsnota gepaard met voorstellen tot bijstelling van de begroting. Het enige wat ik nu zeg, is dat het, zoals u aangeeft, op dit moment een puur informatieve nota is en dat je de voorjaarsnota juist een stevigere doelstelling moet geven dan uitsluitend de doelstelling van een informatieve nota. Daar wil ik de discussie over voeren als wij het in januari hebben over de positie van de voorjaarsnota en najaarsnota. Dan kunnen we kijken of we het daarover eens zijn, maar het doel daarvan is een beheerst begrotingsbeleid.

Mevrouw Van Herk (Van Herk): Voorzitter: Ik denk dat regeren vooruitzien in. We hebben het over eventuele extra investeringen, tegenvallers en afschrijving, maar we vergeten één ding; dat staat op bladzijde 23 van deze nota: de rente gaat omhoog. Dat vergeten we totaal. Wat houdt het voor onze uitgaven in als we nu 1% rente betalen en later 4% rente? Dat houdt in dat we minder kunnen uitgeven en minder kunnen investeren, omdat de rentelasten dan omhooggaan. Daar hoor ik hier helemaal niemand over, maar dat is wel iets waar we in de toekomst naar moeten kijken. Dat houdt in dat ik het met de heer De Graaf van de PvdA eens ben dat we heel goed moeten kijken naar onze schulden. Dat houdt ook in dat je, als je tafelzilver gaat verzilveren, dat echt heel goed moet terugbrengen naar de schulden. Voor het Cultureel Centrum, waar een filmzaal in zit waarin je wilt herinvesteren, houdt dat natuurlijk in dat er geld vanuit het Cultureel Centrum naar de bibliotheek gaat, maar niet alles van de verkoop van het Cultureel Centrum gaat naar de bibliotheek. Daar moet je dus heel goed naar kijken. Ik denk daarom dat ik het amendement inderdaad zal gaan steunen om de gelden naar de schuldreductie te brengen.

De heer Deuzeman (GroenLinks): Ik hoor opnieuw mensen zeggen dat ze het helemaal eens zijn met het raadsvoorstel zoals het er nu ligt en dat ze daarom het amendement, dat het raadsvoorstel aanpast, zullen steunen. Dat verbaast mij. Als er geld binnenkomt vanuit het Cultureel Centrum, vind ik het een heel goed idee dat dat tot een beperkte hoogte inderdaad wordt ingezet voor schuldreductie, maar als wij geld nodig hebben voor de bibliotheek, zullen wij, zoals het nu in het raadsvoorstel staat, overwegen hoever wij daarin gaan. Ik vind het heel opmerkelijk dat ook u naar die categorische afwijzing wilt gaan: u wilt al dat geld inzetten voor schuldreductie. Daarmee kan die afweging niet meer gemaakt worden.

De heer Maassen (SP): Ik wil de heer Deuzeman bijvallen. In het amendement staat dat het geld in dat voorbeeld niet naar de bibliotheek mag, terwijl in het raadsvoorstel juist staat: we gaan kijken of een deel wel naar de bibliotheek gaat en of een deel kan worden ingezet voor schuldreductie. We kijken dan per keer hoe het gaat.

In het amendement wordt juist gezegd: daar gaan we helemaal niet naar kijken; dat geld gaat gewoon allemaal naar schuldreductie.

Mevrouw **Van Herk** (Van Herk): Daar wil ik iets aan toevoegen. Het gaat in principe om die schuldreductie en het gaat ook over doelen, maar je moet wel binnen het zelfde doel blijven. Als je een Cultureel Centrum verkoopt en een filmzaal ergens anders gaat onderbrengen, zou je dat geld dus daarvoor kunnen gebruiken, maar de rest van het geld – want ik ga ervan uit dat de verkoop van het Cultureel Centrum meer gaat opleveren dan wat we gaan herinvesteren in die filmzaal – breng je terug naar de schuldreductie.

De heer **Maassen** (SP): Ja, maar dat staat in het voorstel.

Mevrouw **Van Herk** (Van Herk): Ja, maar ik denk dat je dat toch duidelijker moet stellen, want anders ga je zweven en ga je dat geld misschien aan een ander doel uitgeven. We gaan dat verkopen en ik denk dat dat naar de schuldreductie terug moet.

De **voorzitter**: Ik ga eerst naar de heer Andringa, want die zit al een hele tijd naar me te zwaaien. Dat doet hij niet omdat hij het hier zo leuk vindt.

De heer **Andringa** (D66): Nee, dat is vooral omdat ik redelijk verbaasd ben over deze termijn 1b van deze raadsvergadering. Wellicht is het verstandig om eerst te vragen of het college kan reageren voordat we een soort open, vrije discussie gaan voeren.

De **voorzitter**: Nou, dat is wel een beetje duaal. Als u het nou onderling eerst met elkaar eens bent en dan de wethouder laat zeggen dat hij het voorstel uit de raad steunt, kan dat natuurlijk ook. Maar mede op uw verzoek gaan wij luisteren naar datgene wat wethouder Cramwinckel in te brengen heeft na alle gemaakte opmerkingen en naar zijn antwoorden op de vragen die nog openstaan.

Wethouder **Cramwinckel**: Voorzitter. Ik wil alle fracties bedanken voor hun inbreng. Ik denk dat er toch wel heel veel steun is voor de gedachte om deze kaders op de een of andere manier vast te stellen, maar er is wel wat over op te merken vanuit de verschillende inbrengen die geleverd zijn. Deze nota heeft eigenlijk twee achtergronden. De eerste is dat Voorschoten echt voor een ingewikkeld dilemma staat, zoals we ook in de commissievergadering hebben besproken. We hebben een forse schuldenlast en we hebben ambities, ook om investeringen te doen. We willen het dorp niet op slot zetten. Hoe kun je dat nou met elkaar verenigen? Dat is één reden om met deze nota te komen. De andere reden is dat uit het rapport van de Reken-

kamer is gebleken dat het heel belangrijk is dat ook de raad zelf normen stelt en vooruitkijkt. Die normen waren er niet. Die waren er wel voor de exploitatiekant – het investeringsplafond – maar die waren er nog niet voor het schuldenplafond. Dat wil zeggen: het college had wel een gedragslijn – daar heeft u helemaal gelijk in – maar dat was nog niet iets wat de raad vaststelt. Waarom is het belangrijk dat de raad dat vaststelt? Omdat dat, zoals door verscheidene fracties is aangegeven, het kader biedt waarbinnen wij straks moeilijke beslissingen moeten gaan nemen rondom de vraag welke ambities we gaan realiseren en welke niet. Dan is het echt heel handig dat je van tevoren weet wat ongeveer een verantwoorde ruimte is voor je investeringen. Dan heb ik het dus niet over de onderhoudsinvesteringen maar echt over de nieuwe investeringen. In de nota staat dat die ruimte de komende vier jaar gemiddeld € 2,5 miljoen is, zodat – mocht de heer De Graaf in het volgende college wethouder van Financiën worden – ook voor hem iets te besteden is. Dat is toch wel een prettig vooruitzicht.

Ik ga allereerst in op de opmerkingen van de fractie van ONS Voorschoten, want ik voel daar heel veel zorgen in: als we dit doen, zadelen we onszelf dan niet op met een enorme schuldenlast in 2030? Ik begrijp die zorgen wel, want dat is natuurlijk wel een reëel punt. Tegelijkertijd is het zo dat we twee voorzieningen hebben getroffen om ervoor te zorgen dat we dat in de hand houden. In de eerste plaats hebben we aan het collegevoorstel een voorstel toegevoegd waarin staat dat we dit schuldenkader periodiek herijken, dus niet aan de hand van de ambities die we hebben en dan de boel maar oprekken. Nee, in principe herijken we dit kader elke vier jaar; wanneer na verkiezingen een nieuw college aantreedt, want het is heel moeilijk om tien jaar vooruit te kijken; vier jaar is al heel moeilijk. Dat is één.

Het tweede punt is ook door verscheidene fracties aangegeven. Een plafond is nog niet hetzelfde als zeggen: geef het maar uit. U zegt: als ik een zolder krijg, is die in no time weer vol. Nogmaals, het is maar net hoe je ermee omgaat. Daar zit je zelf bij. U kunt tegen uw huisgenoten zeggen: hoor eens even, ik wil niet dat die zolder meteen vol wordt gezet. Daar bent u als raad gewoon zelf bij. Dat is de discussie die we ook met elkaar moeten voeren: willen we dat of willen we dat niet? Nogmaals, die discussie komt nog. Dit is alleen maar een kader, zoals je inderdaad ook een schilderij voorziet van een kader. Daarbinnen kun je dan lekker schilderen en tekenen.

U heeft gevraagd naar de rol van de provincie in deze discussie. Dat is een terechte vraag. Als ik het heel formeel bekijk, is het zo dat de provincie toezicht houdt op de begroting. Bij de begroting speelt met name dat er een reëel en sluitend evenwicht moet zijn. Dat is de belangrijkste norm van de provincie. Daarnaast hanteert de pro-

vincie, net als de VNG, nog een aantal andere normen die van toepassing zijn. Eén daarvan is het schuldenplafond, maar net zoals je in een auto verschillende meter-tjes hebt waarnaar je moet kijken om te zien of je goed bezig bent – de snelheid, de benzinemeter, de toerenteller en je kijkt af en toe ook eens door de voorruit – zo is het ook met die normen voor het schuldenplafond: die norm is belangrijk, maar je moet die altijd in de context zien van het hele plaatje. Waarom is dat belangrijk? Ik maak bijvoorbeeld een vergelijking met de gemeente Leiden. Leiden hanteert nu een veel hogere norm voor het schuldenplafond, maar daar staat tegenover dat Leiden uit het grondbedrijf nog veel meer inkomsten verwacht dan wij. Sterker nog, die inkomstenbron hebben wij helemaal niet. Dat is dus een reden om die norm, dat schuldenplafond, bij ons op die 100% te houden en daar niet overheen te gaan.

De provincie kijkt er dus naar in het kader van het toezicht op de begroting, maar het is niet zo dat de provincie deze nota afzonderlijk toetst en afzonderlijk van goedkeuring of afkeuring voorziet. Dat is een afgeleide in die andere discussie. We hebben de provincie natuurlijk wel gevraagd wat zij hiervan vindt en of zij dit een goede lijn vindt. De provincie zal daar – zeg maar: collegiaal – nog een reactie op geven, maar dat is niet een soort toetsing van deze nota als zodanig. Ik denk wel dat de provincie heel blij is dat wij überhaupt normstelling doen; ik denk dat zij daar op zich heel blij mee is. Maar goed, dat zullen we nog horen.

Wat betreft de vraag of we niet eerst moeten weten wat we allemaal willen uitgeven en dan dit kader moeten vaststellen: ik denk dat we dat echt niet moeten doen. Als je gaat voetballen, moet je ook eerst weten wat de spelregels zijn en dan ga je voetballen. Zo is het ook met dat normenkader. Dat is echt heel belangrijk. Dat is iets wat in het verleden niet gebeurd is en wat u als raad straks wel gaat doen. Ik ben ook blij dat de fractie van het CDA ook meebeweegt op dit punt. We hebben daar een behoorlijke discussie over gehad: is het nou nodig? Ook de CDA-fractie zegt nu dat het toch wel verstandig is om dit zo te doen.

De fractie van GroenLinks heeft steun hieraan betuigd en is ook blij met de grondige analyse, die zij ook als raamwerk ziet. Prima. Ook het CDA heeft positief gereageerd. Ik kom straks nog op terug op het amendement; het CDA heeft beredeneerd waarom het amendement belangrijk is. D66 heeft dit ook "een balans tussen wat nodig is" genoemd en heeft ook een bepaalde uitleg gegeven van het amendement, waar ik straks dus nog even op terugkom. Ook de VVD heeft daar eigenlijk naar gevraagd, naar beslispunt 3.

De fractie van de PvdA heeft een vrij uitvoerig betoog neergezet dat ik zeer heb gewaardeerd. Het zat goed in elkaar. Wie weet rolt hier nog een normstelling uit die de naam van iemand draagt, maar het is van ons allemaal; het is niet van één persoon afzonderlijk. U heeft eigenlijk de conclusie getrokken: dit moeten we zo maar doen. Maar u heeft ook beredeneerd waarom dat amendement toch belangrijk is; daar kom ik straks nog even op terug. Verder heeft u terecht gewezen op de andere instrumenten die we hebben: de voorjaarsnota en de najaarsnota. Ik voeg daar het opleidingstraject dat we hebben, aan toe. Dat speelt allemaal een rol bij goed financieel beheer. We komen daar in januari in de commissie Planning en Control op terug. Ik ga daar nu niet op reageren. We nemen daar al die opmerkingen mee, want ik ben het er op zich bijvoorbeeld ook mee eens dat we moeten kijken of de najaarsnota, die heel laat komt, niet wat eerder kan komen. Maar dat vraagt een wat uitvoeriger gedachtewisseling dan we nu in het kader van deze nota kunnen doen.

Ik ben ook blij met de steun van de SP voor deze nota. De SP heeft er terecht op gewezen dat het goede werk van het vorige college, met name van Daan Binnendijk, zich met het herstelprogramma vooral op de exploitatiekant richtte. Wat wij nu doen, is het toevoegen van normen voor het schuldplafond. Dat is echt de vermogenspositie.

Ik kom nu bij het ingediende amendement. Ik snap uw zorgen met betrekking tot de vraag of we nu echt wel iets aan schuldaflossing gaan doen of niet. In het oorspronkelijke voorstel dat we u hebben voorgelegd, hebben we eigenlijk gezegd: we moeten daar elke keer goed over nadenken en dan komt daar wel een beslissing uit. Ik hoor eigenlijk bij alle fracties een pleidooi om dat wat strakker te doen en om te zeggen: we moeten het tafelzilver in principe besteden aan schuldaflossing. Daar ben ik een voorstander van, maar zoals bij elke regel vind ik dat je ook hierop een uitzondering moet kunnen toestaan, al was het maar omdat wij nu al een paar situaties zien aankomen waarvan we zeggen: dat gaat dus niet naar de schuldreductie; dat gaat geheel of gedeeltelijk naar andere doelen. Dat is het voorbeeld van het Cultureel Centrum of de multifunctionele accommodatie, maar het is eigenlijk een meer systematisch punt: er kunnen zich elk jaar omstandigheden voordoen – dat is nou eenmaal zo – waardoor je moet zeggen dat je toch even moet kijken of dit wel verstandig is. Dat betekent dat het college ook heeft nagedacht over het ingediende amendement. Wij hebben nu een iets andere tekst bedacht, die tegemoetkomt aan de wens van de meeste fracties om er wat strakker op te sturen dat we tafelzilver en de opbrengst van onroerend goed naar schuldsanering doen, maar daar zit toch ook een ontsnappingsclausule in. De fractie van D66 heeft wel een punt: er is eigenlijk altijd een ontsnappingsclausule, want je kunt als raad altijd van je eigen kader af-

wijken. Maar als je dat nu al ziet aankomen, kun je dat beter gewoon opschrijven, want dat is veel helderder. Dat leidt ertoe – misschien kan de griffie de tekst ook op iBabs rondmailen – dat ons voorstel is om beslis­punt 3 als volgt te lezen: "Inciden­tele inkomsten uit de verkoop van onroerend goed worden in beginsel ingezet voor de verlaging van de schuldpositie van de gemeente." Dan komt er een toevoeging: "In bijzondere omstandigheden kan, mits goed onderbouwd, van deze beleidsregel worden afgeweken."

De heer **Maassen** (SP): Om de procedure glashelder te krijgen: stelt de wethouder nu een wijzigingstekst voor van het amendement of stelt hij een wijzigingstekst voor van een aangepast beslis­punt 3 in het door hem ingediende raadsvoorstel? Dat laatste lijkt mij het zuiverst, want dat is zijn eigen tekst.

Wethouder **Cramwinckel**: Ik kijk even naar de voorzitter. Hoe moet ik dit precies uit­leggen?

De voorzitter: Dat laatste.

Wethouder **Cramwinckel**: Het is dat laatste. De voorzitter heeft hiermee iets meer ervaring dan ik. Dit is dus het voorstel dat het college zou willen doen, ook gezien de wens vanuit de fracties om wat harder op die schuldaflossing te sturen.

De heer **Van den Dool** (VVD): Begrijp ik het goed dat we dan zouden zeggen: het principe is dat geld dat vrijkomt uit verkoop, naar schuldreductie gaat, maar dat je wilt voorkomen dat je in de ene raadsvergadering heel blij bent dat je aan schuld­reductie doet en dat je dat in de andere raadsvergadering vervolgens weer uitgeeft en dat daarom bij verkoop kan worden vastgelegd dat dat geld later wordt besteed aan een ander project om bepaalde zaken rechtstreeks te compenseren. Dan zou je het als een soort egaliseringsreserve hanteren en dan voorkom je het jojo-effect dat je de ene keer iets heel moois doet en de andere keer vervolgens weer moet melden dat je eigenlijk een greep doet. Moet ik uw wijzigingsvoorstel zo interpreteren?

Wethouder **Cramwinckel**: Ja, u moet het zo interpreteren. We formuleren in beslis­punt 3 eigenlijk een beleidsregel. De hoofdregel is schuldaflossing, maar als je een goed verhaal hebt, kan het ook voor investeringen gebruikt worden of voor andere doelen; dat hangt van de situatie af. Dat is waar het om gaat. Ik zie even af van de financieel-juridische afwikkeling daarvan. Dit is puur de formulering van de beleids­regel. Ons voorstel is om het in het voorstel zelf op te nemen, omdat dat gewoon veel helderder is.

De heer **De Graaf** (PvdA): Ik beluister het voorstel zo: in beginsel gaat het inderdaad naar schuldbeheersing of –vermindering. Dat kan in de praktijk ook een minder toenemende schuld zijn; dat zal de komende jaren waarschijnlijk ook het geval zijn. Dan stoppen we even. In bijzondere omstandigheden kan daarvan worden afgeweken, mits goed beredeneerd onderbouwd. Dat is iets anders dan wanneer je jezelf telkenmale de vraag stelt wat we ermee doen. Nee, dit houdt in dat het naar schuldvermindering of naar minder meer schuld gaat, maar in bijzondere omstandigheden is er een afwijkingsmogelijkheid. Zo zou ik het willen interpreteren.

Wethouder **Cramwinckel**: Ja, zo moet u het interpreteren. Volgens mij begrijpen we elkaar wel.

De **voorzitter**: Ja, maar de heer De Graaf helpt u nog even om dit te bevestigen.

Wethouder **Cramwinckel**: Ja, ik denk dat dat klopt. Nee, zeker.

De **voorzitter**: Op dit moment van de avond kan dat ook geen kwaad.

Mevrouw **Van Herk** (Van Herk): Ik denk dat we het wel eens zijn met het voorstel van de wethouder, zoals hij dat uitlegt. Ik denk dat je dan vooral op die vervangingsinvesteringen komt, zoals doelen als het Cultureel Centrum, dat wordt verplaatst.

Wethouder **Cramwinckel**: Ja.

Mevrouw **Van Herk** (Van Herk): Het gevaar blijft alleen wel bestaan dat je, als je incidentele tegenvallers hebt, ergens in je achterhoofd houdt dat we nog altijd Voorstraat 12 kunnen verkopen, want dan kan dat worden ingewisseld tegen de eventuele tegenvallers. Dat vind ik het gevaar met "stel dat". Ik maak me heel veel zorgen over de kapitaalmarkt. De rente gaat echt enorm omhoog. Dat gaat de kredietwaardigheid van de gemeente de komende jaren ook echt veel pijn doen. Dat is niet alleen bij de gemeenten het geval, want volgens economen gaan er ook heel grote bedrijven omvallen in verband met de kredietwaardigheid. Wij hebben een schuld van € 53 miljoen en een omzet van € 53 miljoen. Ik weet het niet, maar daar maak ik me echt zorgen over. Daarom wil ik dat die schuldreductie de komende tijd daadwerkelijk plaats gaat vinden.

De **voorzitter**: U staat al in de min, meneer De Graaf, maar mevrouw Van Herk heeft spreektijd in de aanbidding gedaan op Marktplaats.

De heer **De Graaf** (PvdA): Een reactie: juist daarom heb ik het misschien wat gekke, bijzondere en bredere verhaal gehouden. Ik zie dit dus als een opstap naar een breder verhaal van regels.

Wethouder **Cramwinckel**: Precies.

De heer **De Graaf** (PvdA): Die regels moeten ons helpen om dat tafelzilver inderdaad niet iedere keer te gebruiken voor andere dingen.

De **voorzitter**: Die discussie gaan we aan het begin van het volgende jaar bij de P&C-cyclus voeren, zoals de wethouder heeft gezegd.

Wethouder **Cramwinckel**: Ik wil nog iets zeggen over de terechte zorgen van mevrouw Van Herk. Daar zijn eigenlijk twee reacties op. Ten eerste zorgen we er in ons liquiditeiten- en leningenbeleid natuurlijk voor dat we telkens de laagst mogelijke rente krijgen. Daar zijn voorschriften voor, want wij mogen maar een deel van ons pakket, namelijk 20%, tegelijk vervangen. Dat heeft te maken met het terugdringen en het zo klein mogelijk houden van renterisico's. We hebben ook het beleid dat we die lage rente nu natuurlijk zo lang mogelijk willen vastleggen bij de leningen die zich nu weer gaan aandienen. Het is inderdaad zo dat die rentes weer kunnen stijgen, maar dat zal dus een heel geleidelijk effect op de gemeentefinanciën hebben.

Nu kom ik bij het punt van de PvdA-fractie. Je moet deze Nota schuldenbeheersing inderdaad ook zien in samenhang met de voorjaarsnota, najaarsnota en kadernota, met al die instrumenten die we hebben om die besturing goed uit te voeren. Het is daarin dus een heel belangrijk puzzelstuk, maar je moet ook hier weer naar het totaal kijken. Dat is heel belangrijk, maar daar zullen we het in januari verder over hebben.

Ik denk dat ik de meeste vragen in de eerste ronde beantwoord heb en het amendement van commentaar heb voorzien.

De **voorzitter**: Er is behoefte aan een tweede termijn.

De heer **Andringa** (D66): Voorzitter. Met de suggestie voor een aanpassing van het derde beslispunt kan onze fractie heel goed leven. In dat geval zal het amendement wat ons betreft overbodig zijn.

De heer **Van den Dool** (VVD): Voorzitter. Dat geldt ook voor de VVD-fractie: als het zo wordt verwoord, is het goed.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Voorzitter. Ik zou graag van de indieners van het amendement horen of dit voor hen acceptabel is. Wij zouden liever akkoord gaan met het oorspronkelijke raadsvoorstel, maar wij kunnen wel goed leven met het wijzigingsvoorstel van de wethouder. Als dat betekent dat de steun voor deze nota daarmee breder wordt, zullen wij daar ook in meegaan, want wij vinden het belangrijk dat wij allemaal deze kaders erkennen.

De heer **Zoetemelk** (CDA): Voorzitter. De Rekenkamer heeft ons gewaarschuwd om niet zomaar de toekomst in te gaan met onze financiën en heeft ook gezegd dat we controle moeten hebben op onze financiën. Ik denk dat dit in ieder geval een middel is om onze financiën in de gaten te houden en om daar inderdaad niet grenzeloos mee om te gaan. Wij kunnen het wijzigingsvoorstel van de wethouder dus steunen. Dat betekent dat we inderdaad akkoord gaan met de wijziging van het besluit.

Nog even terugkomend op de rentelasten en op alles wat er gebeurt: het blijft een momentopname en het is dus ontzettend belangrijk dat we er sturing op hebben. Het is daarom heel belangrijk om de P&C-cyclus te bespreken en om daar als raad onze stem in te hebben om de controle uit te kunnen voeren.

De heer **Van der Elst** (ONS Voorschoten): Voorzitter. Ik dank de wethouder voor de souplesse om beslispoint 3 in die zin aan te passen. Nee, wij zijn niet voor een moratorium. Dat hebben we ook niet ingebracht in onze inbreng. We maken ons alleen wel zorgen over wat de provincie vindt. Het valt ons op dat nu al weinig fracties het woord "provincie" überhaupt noemen, maar de provincie is wel stakeholder. Als je niet oppast, komt zij om de bocht als je haar niet verwacht. Kan de wethouder toezeggen dat de reactie die de provincie op deze Nota schuldenbeheersing zal geven, ook met de raad gedeeld wordt? En kan hij tevens toezeggen dat er heel veel werk gemaakt zal worden van frequent overleg met de provincie en maximale transparantie om te voorkomen dat we nogmaals voor verrassingen gesteld worden?

De heer **Maassen** (SP): Even voor de notulen: ik neem aan dat u "moratorium" bedoelde en niet "mortuarium".

De heer **De Graaf** (PvdA): Voorzitter. Ik ben blij met de suggestie van het college om beslispoint 3 te wijzigen op de manier zoals is verwoord en ook met de interpretatie waarover we het zojuist met elkaar hebben gehad. Ik vind het ook heel belangrijk

dat wij allebei, volgens mij ook met veel collega's, veel belang hechten aan een aantal vervolgstappen om de financiële positie van Voorschoten gewoon ook duurzaam goed te houden. Dank daarvoor. Dat betekent dus dat het amendement wat mij betreft wordt ingetrokken. Ik heb begrepen dat dat dit ook voor de collega's geldt.

Mevrouw **Van Herk** (Van Herk): Voorzitter. Ik zou voor het amendement hebben gestemd, maar ik ben blij dat de wethouder beslispunt 3 heeft veranderd in die zin dat we kritisch blijven kijken naar onze schuldenlast. Dank daarvoor.

De heer **Maassen** (SP): Voorzitter. Als het voor de duidelijkheid nodig was om nogmaals te bevestigen dat schuldreductie echt voorop moet staan bij het verkopen van vastgoed, is het belangrijk dat het beslispunt extra aangepast is en kunnen we daarmee leven.

De **voorzitter**: Dat betekent dat het voorstel van het college is om beslispunt 3 conform de eerder uitgesproken tekst aan te passen. Mag ik constateren dat de raad daarmee instemt met het voorstel zoals het nu op tafel ligt?

Het aangepaste voorstel wordt met algemene stemmen aangenomen.

De heer **Van der Elst** (ONS Voorschoten): Voorzitter, ik had in de tweede termijn nog twee vragen aan de wethouder gesteld: of wij informatie kunnen krijgen over de bevindingen van de provincie over de schuldbeheersing en of er frequent en transparant gecommuniceerd zal worden met de provincie.

De **voorzitter**: Ik denk dat beide vragen positief beantwoord kunnen worden, maar de wethouder zal daar graag antwoord op geven.

Wethouder **Cramwinckel**: Twee keer ja.

De **voorzitter**: Dat is keurig binnen de tijd.

9. Belastingverordeningen 2019 (raadsregistratienummer Z/18/024931/102785)

De **voorzitter**: Wij moeten deze verordeningen vaststellen. Er zijn vragen gesteld en de antwoorden zijn gekoppeld.

De heer **Maassen** (SP): Voorzitter. De fractie van de SP heeft een amendement ingediend op het voorstel voor de Belastingverordening Woon- en bedrijfsruimtes. We hebben dat punt ook al gemaakt bij de begrotingsbehandeling. Wij vinden het een belangrijk onderdeel van het herstelplan dat er ook een ozb-verhoging is. Het is vervelend om dat naar mensen toe te moeten communiceren, maar dat is niet anders. Wij vinden het echter ook vervelend dat wij in de lijstjes met hoogste onroerendzaakbelasting voor bewoners een heel hoge ozb hebben, één van de hoogste van Nederland en zeker de hoogste van de regio. Voor niet-woningen ofwel bedrijfspanden hebben we ineens één van de laagste ozb's van de regio. De SP vindt het heel moeilijk om dat uit te leggen aan de bewoners; we kunnen dat eigenlijk ook niet uitleggen. Daarom stellen wij een heel lichte aanpassing van de percentages voor. Wij stellen voor om de onroerendzaakbelasting voor inwoners van Voorschoten met 2% te verlagen en de onroerendzaakbelasting voor bedrijven op zo'n manier te verhogen dat de totale opbrengst van de ozb gelijk blijft. Bedrijven gaan dan dus ietsje meer betalen en inwoners krijgen een heel klein beetje lastenverlichting, zodat de lasten die Voorschoten door het herstelplan moet dragen, wat eerlijker verdeeld worden over bedrijven en bewoners. Het amendement luidt:

"Amendement 056.

De raad van de gemeente Voorschoten, in zijn vergadering bijeen d.d. 13-12-18,

gezien het raadsvoorstel nr. 10, raadsbesluit Verordening op de heffing en de invordering van de onroerende zaakbelastingen Voorschoten 2019, met registratienummer Z/18/024928/102518,

overwegende dat:

- de ozb voor woningen in Voorschoten hoger is dan in de omliggende gemeenten;*
- de ozb voor niet-woningen in Voorschoten lager is dan in veel van de omliggende gemeenten;*

van mening dat:

- het voor het draagvlak van belastingen goed is als iedereen naar vermogen bijdraagt;*
- de totale geraamde opbrengst van de ozb gelijk moet blijven;*

Besluit:

Artikel 5 lid 1b te vervangen door:

de eigenarenbelasting:

1. Voor onroerende zaken die in hoofdzaak tot woning dienen: 0,1436%;

2. Voor onroerende zaken die niet in hoofdzaak tot woning dienen: 0,2323%."

De heer **Zoetemelk** (CDA): Voorzitter. Het is eigenlijk niet heel gebruikelijk dat we nog terugkomen op wat bij de begrotingsbehandeling is besproken, maar het is prima; het is een voorstel dat gedaan mag worden. Maar ik wijs erop dat er landelijk wordt gewerkt aan het lage tarief voor clubgebouwen van verenigingen in het kader van de ozb niet-woningen. Dat is overigens een voorstel van het landelijke CDA, volgens mij samen met D66. Daar ligt dus een voorstel om de clubgebouwen te brengen onder het lage tarief van de ozb. Daar zullen we volgens mij straks dekking voor moeten vinden. Misschien kunnen we de discussie dan opnieuw voeren, want dan zie ik wel een dekkingsmiddel in het verhogen van de ozb voor niet-woningen, maar dan in het kader van niet-woningen zijnde niet-clubgebouwen.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Voorzitter. Deze belastingverordeningen vloeien natuurlijk direct voort uit de begroting. Het is niet heel gebruikelijk om het daar dan nog heel uitgebreid over te hebben, maar we willen toch graag even ingaan op amendement 056 van de SP. In het coalitieakkoord hebben we afgesproken dat we de ozb niet verhogen. Dat hebben we eigenlijk iets breder uitgelegd. Er is vorig jaar een grote klap geweest op de ozb en we wilden daar eigenlijk gewoon wat rust in creëren. Het lijkt ons niet verstandig om hier op dit moment aan te gaan morrelen, zeker omdat deze verordeningen in principe over tweeënhalve week geldig moeten zijn. De SP beoogt natuurlijk niet om de tarieven te verhogen, maar alleen om te bekijken of de balans op dit moment de juiste is. Ik denk niet dat het verstandig is om daar op dit moment aan te gaan morrelen, maar wij vinden wel dat het misschien goed is om eens te bekijken of dit inderdaad de balans is die we graag willen hebben. We zullen nu dus niet meegaan met het amendement, maar we willen de wethouder wel graag vragen of hier voor de volgende begroting misschien eens naar gekeken kan worden: wat is de balans die we op dit moment hebben, is dit iets waaraan wij iets willen gaan doen of kunnen we dit onderbouwen?

De heer **De Graaf** (PvdA): Voorzitter. Ook wij staan op zichzelf sympathiek ten opzichte van het amendement. In aansluiting op de suggestie van de heer Deuzeman kunnen we het begrip "begroting" daarin misschien vervangen door "kadernota" om

het gesprek hierover wat eerder te voeren. Wellicht is het ook een aantrekkelijke gedachte voor de SP om het amendement tot dat moment aan te houden.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Ik wil de heer De Graaf danken voor zijn suggestie. Hij heeft gelijk.

De heer **Van den Dool** (VVD): Voorzitter. Het lijkt mij een goede suggestie van GroenLinks en de Partij van de Arbeid om in een andere instantie hierover te praten, want het is niet zo heel simpel een kwestie van het ene knopje wat hoger zetten en het andere knopje wat lager; daar zit een hele redenatie achter. Tegenover het feit dat de ozb voor woningen, voor onze inwoners, iets hoger is geworden, stond namelijk dat andere belastingen juist lager werden. Dat staat weer los van de ozb voor niet-woningen, voor onze ondernemers maar bijvoorbeeld ook voor sportverenigingen. Dat is weer een andere kwestie. Het is altijd goed om het met elkaar te hebben over de vraag aan welk knopje je draait, maar het gaat ons net te ver om nu even heel simpel het ene voor het andere in te ruilen. We willen het daar in een andere instantie wel graag over hebben, maar dan in een wat breder kader, met alle belastingen en lasten voor iedereen. En het is natuurlijk ook belangrijk dat het voor ondernemers ook te maken heeft met het vestigingsklimaat als je daaraan gaat draaien. Het is moeilijk aantoonbaar wie dan wat zal doen, maar dat heeft er wel mee te maken. Dat moet je dus wel meenemen in die discussie. Dat kunnen we nu niet doen.

Wethouder **Cramwinckel**: Voorzitter. Ik heb twee opmerkingen. In de eerste plaats zijn wij, zoals wij ook in de commissievergadering al hebben gezegd, geen voorstander van het nu voorgelegde amendement van de SP. Daarvoor hebben wij twee redenen. In het coalitieakkoord hebben wij laten zien dat wij geen voorstander zijn van ozb- verhoging, ook niet voor bedrijven. Ten tweede zit in het coalitieakkoord ook een duidelijke doelstelling om het onze ondernemers makkelijker te maken en om aantrekkelijker te worden voor ondernemers. Het staat haaks op dat beleid om dan ineens de ozb voor ondernemers en hun panden te gaan verhogen. Dat is dus niet logisch.

De andere vraag gaat over de toekomst en is door GroenLinks aangekaart. Ik ben daar wel een beetje terughoudend in, omdat het voor het college heel belangrijk is dat wij werken binnen de grenzen van het coalitieakkoord. Daarin hebben we gewoon duidelijke uitspraken gedaan over hoe we met de ozb willen omgaan. Ik wil hier dus niet de suggestie wekken dat we via onderzoek dat uitgangspunt helemaal onderuit schoffelen of andere doelen die we in het coalitieakkoord met elkaar heb

ben onderschreven, in gevaar brengen. We kunnen er natuurlijk altijd naar kijken, maar ernaar kijken is iets anders dan ook echt iets doen. Ik ben er dus niet zo'n voorstander van om dit nu via onderzoek ter discussie te gaan stellen, maar nogmaals, het is natuurlijk ook aan de raad. ik probeer altijd goed naar de raad te luisteren om te zien of dit moet of niet, maar ik zou hier toch een beetje een terughoudend signaal willen geven.

De **voorzitter**: Maar wijst u de suggestie om hier bij de behandeling van de kadernota naar te kijken, compleet af of kunt u zich daar wel in vinden? Want dat zou dan een handreiking zijn.

Wethouder **Cramwinckel**: We kunnen dit natuurlijk bij de kadernota aan de orde stellen. Uiteraard. Ik geef al een beetje een inhoudelijk voorschotje, maar dat kunnen we natuurlijk zeker doen.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Ik hoor de wethouder eigenlijk voornamelijk zeggen dat hij vindt dat er heel goede redenen zijn voor de huidige verdeling. Ik denk dat dat ook een uitkomst kan zijn, maar het is misschien goed om dat dan eens uit te spreken.

Wethouder **Cramwinckel**: Ja.

De **voorzitter**: Er is behoefte aan een tweede termijn.

De heer **Maassen** (SP): Voorzitter. Er zijn in de eerste termijn een aantal opmerkingen gemaakt over het amendement. Daar zou ik in een heel korte tweede termijn graag nog heel kort op willen reageren. Het is namelijk niet de bedoeling om de ozb te verhogen. Het idee van het voorstel – ik heb er ook ambtelijke bijstand voor gezocht om het helemaal goed te laten uitrekenen – is juist om ervoor te zorgen dat de ozb-opbrengst precies hetzelfde is als in de begroting. Daarom denk ik dat de discussie nu wel gevoerd kan worden en niet bij de begroting. Het in de begroting genoemde bedrag blijft gewoon staan; alleen de interne verdeling is iets anders. Dat is de reden waarom ik denk dat de discussie wel nu moet worden gevoerd, want nu worden die percentages vastgesteld, maar op elk ander ogenblik wil ik die discussie graag weer opnieuw met u voeren, ook bij de kadernota, zoals we deze discussie trouwens ook bij het herstelplan hebben gevoerd, toen de PvdA een voorstel van deze strekking deed.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Dan heb ik toch een vraag voor de heer Maassen. Het is toch waar dat dit niet alleen tarieven zijn? Hier hangt inderdaad veel mee samen, zoals het vestigingsklimaat. Het gaat inderdaad om het hele stelsel van gemeentelijke lasten. In het kader van een integrale afweging is het toch ook wel een beetje bezwaarlijk om op 13 december nog te zeggen: we hebben het er niet over gehad, maar laten we het nu doen? Ik zou daar toch graag een iets bredere discussie over zien.

De heer **Maassen** (SP): Ik ben niet tegen een bredere discussie, maar de suggestie dat we het hier bij de begroting niet over hebben gehad, is onjuist.

De **voorzitter**: In het licht van de discussie die we nu met elkaar hebben gevoerd, breng ik het amendement in stemming, want u handhaaft het.

De heer **De Graaf** (PvdA): Voorzitter. Dan heb ik behoefte aan het afleggen van een stemverklaring. Als ik het gevoel heb dat hier op een serieuze manier naar wordt gekeken in het kader van de kadernota, vind ik het op dit moment iets te vroeg om op 13 december ja te zeggen tegen het amendement. Als ik het gevoel heb dat het in het kader van de kadernota eigenlijk een beetje voor de bühne gebeurt, stem ik voor het amendement.

De **voorzitter**: Dat laatste is geenszins de bedoeling. Ik heb de wethouder niet horen zeggen dat hij dit een onzindiscussie vindt of andere woorden van die strekking. Ik heb de wethouder horen zeggen dat hij zeker bereid is om de discussie te voeren, maar dat hij op zich twijfel heeft over de consequenties daarvan. Maar hij heeft aangegeven de discussie daarover in de volle breedte en in de integraliteit met de raad te willen voeren.

Wethouder **Cramwinckel**: Dat klopt.

De **voorzitter**: Een andere conclusie kan ik niet trekken uit de woorden van de wethouder.

In stemming komt amendement 056.

Het amendement wordt bij handopsteken verworpen, waarbij de **voorzitter** constateert dat de fractie van de SP ervoor heeft gestemd.

In stemming komt het voorstel.

Het voorstel wordt met algemene stemmen aangenomen.

10. Informatiebrief 075 UNICEF over kinderpardon

De **voorzitter**: In eerste instantie was de afhandeling van informatiebrief 075 van UNICEF over het kinderpardon in handen gesteld van het college. Maar het college heeft gezegd: dit is een verzoek aan de raad; wie zijn wij om daar een advies over te geven? Dat is dan ook aan de raad zelf. We hebben begrepen dat daar onderling contact over is geweest en dat dat heeft geleid tot een opvatting uit de raad zelf. Ik denk dat het goed is als de heer Andringa, die zich heeft opgeworpen als "schrijfs-persoon" van de motie, daar een toelichting op geeft.

De heer **Andringa** (D66): Voorzitter. Zoals u terecht aangeeft, hebben we van UNICEF de vraag gekregen of wij als gemeenteraad een initiatief willen steunen van DeGoedeZaak en Defence for Children om tot een kinderpardon te komen of, liever gezegd, om Voorschoten te scharen in een groep gemeenten die de Tweede Kamer oproepen om tot een kinderpardon te komen. In eerste instantie hadden we enige twijfel, omdat je ook moet voorkomen dat je als gemeenteraad op de stoel van de Tweede Kamer gaat zitten, maar aan de andere kant hebben wij ook vastgesteld dat wij als gemeente verantwoordelijk zijn voor het veilig, gezond en gelukkig opgroeien van kinderen. Wij kunnen ons echt niet aan de indruk onttrekken dat het uitzetten van een kind dat hier al vijf jaar leeft en helemaal vernederlandst is, het veilig, gezond en gelukkig kunnen opgroeien in de weg staat. Soms is het aansporen van de Tweede Kamer tot handelen de beste handeling die je als gemeente kunt doen in het belang van de kinderen in jouw gemeente. Vandaar dat wij als D66 hopen dat de rest van de gemeenteraad het met ons eens is dat we dat kinderpardon steunen, maar wij zijn ons er ook van bewust dat alleen een kinderpardon geen structurele oplossing biedt. We moeten niet alleen een kinderpardon creëren voor kinderen die hier vijf jaar zijn; we moeten ook voorkomen dat kinderen hier vijf jaar lang in onzekerheid kunnen blijven en al die tijd in allerlei procedures zitten waardoor zij geen oplossing en geen uitzicht krijgen. Vandaar onze oproep in de motie, zoals we die hebben voorbereid. Ik ben heel blij dat de motie door veel partijen in de raad – GroenLinks, het CDA, de PvdA en de SP – is gesteund. De oproep is niet alleen om het kinderpardon te steunen, maar ook om de Tweede Kamer ertoe op te roepen om die procedures op zo'n manier aan te pakken dat dit zich in de toekomst niet meer kan voordoen. Die twee oproepen hebben we gezamenlijk in een motie vevat. Ik hoop van harte dat dit breed door de raad gesteund zal worden. De motie luidt:

"Motie 091.

De raad van de gemeente Voorschoten, in vergadering bijeen d.d. 13 december 2018,

overwegende dat:

- de gemeenteraad van Voorschoten van UNICEF een verzoek heeft gekregen om zich aan te sluiten bij een landelijk initiatief van DeGoedeZaak en Defence for Children, waarin de Tweede Kamer wordt opgeroepen om te komen tot een ruimhartig kinderpardon voor kinderen die minimaal vijf jaar in Nederland wonen;*
- gemeenten ervoor verantwoordelijk zijn om te zorgen dat alle kinderen veilig, gelukkig en gezond kunnen opgroeien;*
- de rijksoverheid verantwoordelijk is voor een asielbeleid dat snel en efficiënt is;*
- kinderen niet verantwoordelijk zijn voor trage procedures of doelbewuste vertraging van procedures door hun ouders;*
- ook in Voorschoten de situatie zich voor zou kunnen doen dat kinderen die hier al vijf jaar wonen, alsnog uitgezet worden;*

van mening dat:

- veiligheid, geluk en gezondheid van kinderen in het gedrang raken, wanneer ze al jaren in Nederland wonen, als gevolg daarvan 'vernederlandsen' en alsnog het land uit gezet worden;*
- een structurele oplossing nodig is om dit probleem aan te pakken;*
- een structurele oplossing niet met alleen een kinderpardon bereikt kan worden, maar dat daarvoor ook verbetering en versnelling van procedures nodig is;*
- kinderen niet het slachtoffer mogen worden van keuzes van hun ouders, traagheid van procedures of falen van beleid;*

verzoekt het college:

- aan Unicef kenbaar te maken dat de gemeenteraad van Voorschoten het initiatief 'kinderpardongemeente' onderschrijft;*
- daarbij tevens te benadrukken dat voor een structurele oplossing ook een herziening van het stelsel van asielprocedures en beroepsmogelijkheden no-*

dig is en onderdeel zou moeten zijn van het initiatief 'kinderpardongemeente';

en gaat over tot de orde van de dag."

De **voorzitter**: Het is aan u om hierover een oordeel te vellen. Heeft een partij die de motie niet heeft ondertekend, behoefte om te reageren, overigens zonder de inhoudelijke discussie hierover te gaan voeren? Want ik denk dat die echt gevoerd moet worden in de Tweede Kamer. Het staat u, los van een collectieve steunbetuiging door de raad van Voorschoten, natuurlijk vrij om uw eigen politieke achterbannen aan te sporen om tot verdere invulling van de standpunten in de Tweede Kamer te komen.

De heer **Van den Dool** (VVD): Voorzitter. Het is op zich goed dat deze brief naar de raad is gestuurd en dat wij UNICEF aangeven of wij ons hierachter kunnen scharen en of wij tot de kinderpardongemeenten willen behoren. Het college heeft daarover een advies gegeven en heeft vooral gezegd: dit is eigenlijk landelijke politiek; daar hoort die discussie vooral thuis, maar spoor vooral binnen de eigen partijlijn aan tot wat je hierin wilt bereiken. Ik kan in ieder geval melden dat de VVD dat elke keer doet: vanuit Voorschoten maar ook binnen de partij, tussen partijleden en op congressen gebeurt dat met veel verve. In die zin kunnen we het oorspronkelijke advies van het college dus steunen. Met betrekking tot de tweede bullet van de motie vinden wij het belangrijk dat wij een structurele oplossing zoeken in het reduceren van de op dit moment heel erg lange asiel- en beroepsprocedures, waardoor dit probleem eigenlijk ontstaat. Maar goed, dan gaan we eigenlijk alweer een landelijke discussie beginnen. Dat zijn dingen die wij in de partijlijn doorgeven aan Den Haag, opdat daar iets aan gedaan wordt, zodat dit probleem uiteindelijk wordt opgelost. Dat onderdeel steunen we, maar dat doen we ook. Dat betekent niet dat wij deze motie als geheel steunen, maar met het tweede onderdeel zijn wij bezig. Dat dragen wij uit en heeft onze steun. Als de gemeente dat uitdraagt, is dat dus prima, maar wij zullen de motie op zich als geheel niet steunen.

De heer **Andringa** (D66): Ik heb een vraag aan de heer Van den Dool. Ik begrijp het punt dat dit een landelijke discussie is volkomen. Gelijktijdig weten wij als gemeente soms dat we, als we iets willen bereiken voor inwoners van ons dorp, ons ook moeten bemoeien met de landelijke discussie. Ik was bijvoorbeeld heel blij dat wethouder Mol in de discussie over de jeugdhulp aangaf dat hij drukt op de Tweede Kamer en het kabinet om met meer middelen over de brug te komen en dat hij zich ook heeft aangesloten bij allerlei heel goede initiatieven van de VNG om ook de rijks

overheid ertoe te bewegen om de juiste middelen ter beschikking te stellen in het belang van kinderen in Voorschoten. Binnen dat perspectief is dit toch ook een onderwerp waarvan wij als gemeenteraad in Voorschoten kunnen zeggen dat wij ons hiermee moeten bemoeien omdat het gaat om de kans van kinderen om veilig, gezond en gelukkig op te groeien.

De heer **Zoetemelk** (CDA): Voorzitter. Wij hebben een algemene ledenvergadering gehad waarin dit aan de orde is geweest. Toen kwam inderdaad dat voorbeeld van de kerk in Katwijk en nu in Den Haag naar voren, waarbij de gemeente toch wel iets directer wordt betrokken bij het probleem. Nogmaals, ik sta achter de motie. Ik kan de lijn van de VVD helemaal volgen: je moet dit soort processen zodanig inrichten dat je dit kunt voorkomen en dat je dit soort zaken niet aan de orde krijgt in een land. Daarom steunen wij deze motie.

De heer **Van der Elst** (ONS Voorschoten): Voorzitter. We hebben in eerste instantie niet gereageerd op het verzoek om deze motie te steunen. Wat is het probleem? Steun voor een kinderpardon is heel erg goed te begrijpen, zeker als je naar de individuele schrijnende situaties kijkt. En wie kent die niet? Kinderen zijn kwetsbaar, zeker kinderen in die bijzondere positie. Die moet je beschermen. We zien het onderwerp toch niet echt in de lijn van het gremium van de raad in Voorschoten liggen. Waarom? Omdat je niet ontkomt aan inhoud. In deze motie wordt concreet genoemd dat er een grens ligt bij vijf jaar wonen in Voorschoten of ergens anders en dat dan een kinderpardon volgt. Wij geloven niet dat wij hier bij machte zijn en het overzicht en de kennis hebben om de afweging te kunnen maken. Indien een kind vierenhalf jaar in Voorschoten woont en dus niet voldoet aan het criterium van vijf jaar, gaan we dat kind dan uitzetten naar Syrië, waar de bommen en granaten die kinderen om de oren vliegen? Dat kunnen we niet willen. We twifelen dus. De strekking van de motie Kinderpardon steunen we wel, maar dit hoort eigenlijk in de landelijke politiek thuis en niet hier.

De **voorzitter**: Het is ook de verantwoordelijkheid van de landelijke politiek, want u gaat niet over de vraag of er al dan niet een uitzetprocedure wordt gevolgd. Dat is gewoon een landelijke aangelegenheid. Daar krijgt je opdracht voor. Als je daar niet aan meewerkt, zijn er weer andere instrumenten om dat mogelijk tegen te gaan, maar daar gaan wij niet over. Wat dat aangaat heeft u daar dus volledig gelijk in en is dit qua inhoud niet een zaak van de Voorschotense raad maar landelijk beleid.

In stemming komt de motie.

De motie wordt bij handopsteken aangenomen, waarbij de **voorzitter** constateert dat de fracties van de SP, de PvdA, D66, het CDA, GroenLinks en ONS Voorschoten ervoor hebben gestemd.

11. Bekrachtiging geheimhouding

Het voorstel wordt zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

12. Sluiting

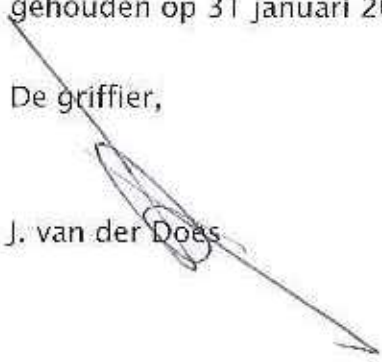
De **voorzitter**: Ik wens u een rustige periode tijdens de kerst en een nóg rustigere periode met het vuurwerk van oud en nieuw toe. U heeft gezien dat we in elk geval proberen om een aantal notoire raddraaiers binnenshuis te houden. We weten niet of dat lukt, maar daarvan krijgt u ongetwijfeld kort na de nieuwjaarsnacht verslag van mij. Voor nu wens ik u een heel fijn verblijf met uw gezin tijdens de kerst en een goede jaarwisseling. We zien elkaar in januari. Dank.

De **voorzitter** sluit om 22.50 uur de vergadering.

Vastgesteld in de openbare vergadering van de raad der gemeente Voorschoten, gehouden op 31 januari 2019.

De griffier,

J. van der Does



De voorzitter,

P.J. Bouvy-Koene

